Ч. 6 (13.245). Львів, субота 7 січня 1933. Poeztowa opłata [illegible] płacono ryczałtem. Рік LIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 4·00 зол.
Чвертьрічно 12·00 „
Піврічно 24·00 „
Річно 48·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей Болгарії 7·50 зол. Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
Ціна цього числа 50 сот.

Р. КУПЧИНСЬКИЙ.

РІЗДВО.

Пробилася зоря
Крізь темряву століть
І над маленьким Вифлеємом
Шестикрилатим херувимом
Спинилася — — стоїть.

А вдолі не терем —
Запущений вертеп.
А в тім вертепі тільки жолоб
І тільки сивий віл як голуб.
А воколо ніч і степ...

У жолобі дитя
Мале-малененьке...
Край жолоба щаслива Мати
Свої дівочі білі шати
Дере на пеленки.

Зірвалася зоря
З розсяяних склепінь,
Заглянула до середини:
А над головкою дитини
Чорніє хресна тінь...

Зжахнулася зоря і Мати
І усміхнувся Син...

ЗМІСТ:

1) Р. Купчинський: Різдво (поезія).
2) о. д-р Г. Костельник: Святий чар недолі.
3) Д-р М. Козицький: „Трагедія хаосу“ чи що інше?
4) М. Дужий: Чого нам бракує?
5) Б. Лепкий: До Бережан (поезія).
6) С. Чарнецький: Білій Березі (поезія).
7) М. Рудницький: Маю сонце і небо (поезія).
8) Р. Панейко: Одна з загадок.
9) Ів. Мисик: Сподівання (фейлетон).
10) І. Федорович-Малицька: Мистецька критика і загал.
11) Рідна Школа: Різдвяний Дар Народу (заклик)
12) Бернстерне Берисон: Батько (фейлетон).
13) П. Калєй: Різдво в Данії.
14) Що сталося із кураторським розпорядком?
15) Реферат про Мазепу в нюйорській радіостанції.
16) В. Несторович: Самовистарчальність.
17) Й. Застирець: Різдвяні освідчини Цвігуновича (фейл.)
18) Лев Ясінчук: Різдво в Америці.
19) Галактіон Чіпка: Святочний ребус.
20) І. Герасимович: Алькоголь, тютюн та економ. криза.
21) Анатоль Курдидик: Оперетка „Меді“ (фейл.).
22) За спільний фронт проти атеїзму.
23) Катастрофа на морі.
24) Італійський страйк у польських теле-радіотехн. варстатах.
25) Інж. Евген Храпливий: Наша кооперативна трирічка.
26) Лука Луців: Сьогочасна галицька поезія.
27) Студентські справи.
28) Новинки
29) Дрібні вісти.
30) З останньої хвилі
31) В. Дорошенко: Гуверова Бібліотека Вел. Війни.

о. Д-Р Г. КОСТЕЛЬНИК.

Святий чар недолі.

(З Різдвом Христовим!)

Святий чар недолі!

Дивне слово, а одначе правдиве — ніде більш несправджене в такій ширині та глибині, як на Христовому Різдві.

Для дітей свято Христового Різдва це найбагатіше джерело чару життєвої радости: Син Божий, як мале дитя, зійшов з неба, щоби люди радувалися, щоби співали, як ангели на висоті: „Слава во вишніх Богу, а на землі мир, між людьми добра воля“. Співання коляд та дарунки, якими в те свято обділяють дітей, хочби це були й звичайні горішки, узмисловлюють дітям чар Різдва і їм здається, начеб у той час знов вернувся на землю утрачений рай...

Ці діточі враження звичайно довго залишаються в серці, буває й до смерти.

Рік-річно з Христовим Різдвом віджявають вони і закрашують нашу душу чаром утраченого раю. Але життєвий досвід і передумування в старших людей надають чарові Різдва новий характер. Замість *чаром життєвої радости*, віє на нас від Христового Різдва *святим чаром недолі*.

Дійсно серед недогод і в недолі родився Христос: наче дитина крайніх нуждарів, на дорозі, в печері — замість у теплій та мягкій колисці, спочив у простих яслах на соломі. І як тільки пробудився, вже ворог цар настає на його життя і родина мусить утікати з ним до сусідної держави та проживати на вигнанні.

А цар Ірод мордує вифлеємські діти, немовлята гинуть від свого фальшивого царя за свого правдивого царя і Спасителя..

Ось найбільші людські трагедії чергуються тут одна за одною.

Та це тільки одна категорія явищ, звязаних із Христовим Різдвом, тільки один бік контрастів, якими так дивно пронизане ціле людське життя і цілий світ. Другий бік становлять небесні явища: над Вифлеємом, де Христос народився, ангели співають пісню слави і потіхи, а перед небезпекою від царя Ірода остерігає св. Йосифа ангел...

Ось як небесні сили співпрацюють в тими, що невинно терплять на землі. Ось це підбудова того „святого *чару недолі*“, яким віє на нашу душу від Христового Різдва.

У нинішніх апокаліптичних часах ніщо не є потрібніше для нас, як цей „святий чар недолі“. Тільки цей чар дає силу, щоби гідно й творчо зносити всяку недолю й трагедію та щоби перемогати її. Тільки віра, що саме підчас терпіння і недолі небесні сили найживіше співпрацюють з нами, *бо саме тоді ми для неба представляємо найбільшу вартість*, тільки ця віра дає запоруку кращої майбутности.

З Різдвом Христовим небо шле привіт Тобі, Український Народе, битий усякою недолею і досвідчуваний усякою трагедією більше, ніж інші народи *Набери святого чару недолі в Христового Різдва для дальшого шляху в боротьбі за свої високі ідеали!*

Христове Різдво в недолі — це шлях до воскресення в славі.

—o—

Д-Р М. КОЗИЦЬКИЙ.

„Трагедія хаосу“ чи що інше?

Нераз життя любить нас так болючо підштовхнути, що потім довший час на кожний зовнішній прояв будяться в нас гострі рефлексії і тоді навідують нас дуже часто зовсім нові і свіжі думки. От останніми днями насувається одно важливе питання: чи ми знаємо душу українського народу тут, у Галичині? Хоч ми так багато щодня пишемо про наше селянство, — то що можемо сказати про його характер? Чи в тій самій мірі знаємо і розуміємо також нашу старшу і молодшу інтелігенцію?

Правда, нам здається, що ми самі дали би найвірнішу аналізу нашого національного характеру. Але в цілій нашій історії життя викидає все щось таке безумно несподіване, таке жорстоко альогічне, що крім пароксизму здивування ніякої іншої відповіді в собі не находимо.

Модерні психольоги кажуть, що духове обличча кожного народу має свої власні, індивідуальні, тільки йому питомі риси, а потенціональна вартість його живучости залежить у першій мірі від його власних внутрішніх первнів, а не від накинених зовнішніми історичними обставинами. Чужинці вважають загально головно східних славян аморфною масою, яка крім доривочних відрухів кристалізації не може спромогтись на ніякий тривкіший, спільний ідеал: чи буде він религійний, чи політичний, чи мілітарний, чи який інший. Доки так, мовляв, не станеться, доти ніякий член славянської сімї не є справжнім новочасним народом, а покищо переходить тільки затяжний status nascendi. Коли російський аристократ і типовий репрезентант своєї батьківщини гр. Толстой твердив, що пара чобіт має більшу вартість, ніж найславніший твір мистецтва, то західний світ цьому зовсім не дивувався, а вважав це правильним виявом східно-славянської душі. Подібно мусів думати і німецький вояк, коли бачив, як український селянин рушницями і колами проганяв зі своєї землі свою, найріднішу владу. Але ми самі, українці, камяніємо з дива і попадаємо в стан депресії, коли наші селяни на найпевнішому терені своїми власними руками і своїм власним змістом виповнюють найжахливішу драму, або коли ці самі молоді парубки прилюдно своїми жаки чоботами топчуть свою рідну мову, свій найцінніший скарб. Колиж у цю трагічну темряву впаде ясний промінь і ні на хвилину не заломиться, ми знову відчуваємо якийсь религійний настрій, наче перед чудом. У стані такої психози ми затрачуємо ясні критерії громадської думки, а чужинці це все називають „трагедією хаосу“, як називають цілу історію Східної Европи.

Як справді мало ми себе знаємо! Ми, українські інтелігенти, що виповнюємо наші щоденні

життеві турботи невтишною журою за будуччину укр. народу, стараємося своїми матеріяльними та інтелектуальними засобами оздоровити льогіку наших збірних думок і вчинків. А плодів наших змагань шукаємо у зовнішніх формах нашого національного життя: шкільництва, економічної розбудови, політичної организації і т. д. Але є ще один чинник, який є двигуном історії кожного народу, що має містичний вплив на всю його долю, а саме, характер, моральна сила народу. Ця сила, про яку Фош сказав, що вона вирішує вислід кожної війни. І коли хочемо говорити про потенціональну вартість якоїсь нації, то мусимо пізнати її характер, цю невпійману раціональними поняттями психольогічну дійсність, що в розвитку народів стає згодом несвідомим соціяльним інстинктом і перетоплює кожну льогічну творчість, релігійну, політичну, економічну чи іншу в свою специфічну вартість.

У концерті европейських народів кожний нарід зазначує своє існування якимсь своїм домінуючим тоном, що виплиае з глибин його душі і є абсолютною запорукою його живучости на арені історії. Напр. англійська імперія завдячує свою гегемонію у світі своїй всевладній рисі характеру т. зв. самоволодінню, яка і собі і свому противникові признає право на людську гідність, а якої суспільним вицвітом є демократичний ідеал джентельмена й одинокий у світі продуктивний парляментаризм. Тільки в Англії було можливе, що в 1926 р., в часі генерального страйку, що загрожував революцією, члени королівської родини давали фінансову поміч на вдживлення страйкуючих робітників, або що в час потапання „Тітаніка“ мущини, забезпечивши жінок і дітей у рятункових човнах, самі кинулися зі спокоєм у глибінь моря зі співом: „До тебе ближче, мій Боже!“ Тільки погідний esprit французького генія, його чар гармонії і міри, кладе свій золотий, привабливий блеск на культуру цілого світа. Знов-же бездонний патос німецького духа, його універсальна „Geistigkeit“ з космічною силою натискає на сумління цілої Европи і найбільша фінансова чи мілітарна могутність ніякові перед цією морально стихією германського духа, як колись здрігнувся при зустрічі з особою Гетого опир війни Наполеон, або атлетична індивідуальність англійського суперарбітра Карляйля. Завдяки цьому змаганню до всесвітнього духового обективізму, що є органічною рисою германського характеру, починаючи від Лютра аж до Ніцшого, німецька земля видала всіх подвижників всесвітньої історії.

Тому політичні і соціяльні провідники, що не задумуються над психольогічними можливостями тих широких мас, з якими мають до діла, що легковажать собі колективну психольогію поодиноких народів, нераз погребують свої найраціональніше продумані пляни і вчинки. Бо характеру народу не можна вичитати з абстракційних міркувань. Щоби зрозуміти його душу, треба вийти поза критерії загальних понять, а приглянутися його інтуїтивним особливостям, які находять свій вияв у цілому матеріяльному і духовому змісті його історії. Що 60 міліонів англійців держать у свому володінні триста міліонів індійців, між іншим фільософічно надзвичайно талановитих, то вони це завдячують особливим прикметам їхнього характеру. Зате еспанці внесли до латинської провінції Америки тільки неприборкані елементи анархії та вибухової змінчивости. Зрештою від Филипа II. самі спали в віковім лятаргу.

Бачимо, що доля народів виростає головно на психольогічних моментах. І саме модерна сучасність, головно світова війна, дала великий матеріял і для студій над колективною, експериментальною психольогією. Хоч німці знали інтелектуальну ширину англійців і американців, то всеж не вважали їх здатними до швидкої мілітаризації свого краю, а це видавалось їм певною запорукою їхньої довгої невтральности. Вони завелися на своїх розумових обчисленнях і сподіваннях, бо за час кількох місяців кількаміліонова армія, найліпшої якости, була доконаним фактом. Отже було щось у модерній психіці англійців і американців, чого не підглянули німецькі дипльомати і войовничі учені, а що спричинило кінцевий розвал німецької армії. Причина цього сумного досвіду лежала в тому, що вони не доглянули дуже реальної риси англьосаксонського характеру, а саме: в якнайкоротшому часі пристосуватися до змінених обставин і вимог історії та запанувати над ними. Цю прикмету життевої акомодації, якої німці не доцінювали, здобув англьоамериканський світ не інтелектуальним вишколом, а завдяки довговіковому життевому вихованню свого характеру. Його плодами виявились: сильна внутрішня дисципліна, швидка ініціятива, активна готовість і незломна моральна витриманість. Так само хибною була німецька тактика на Сході, особливо на Україні. Ментальність і психольогічна диспозиція грають в історії велику ролю і вирішують на довгий час долю народів.

Аналізуючи українську дійсність у спектрі її психольогічної скалі, особливо на галицькій землі за останні роки, ми не можемо цього багатого комплексу за прикладом чужинців, хочби нам прихильних, назвати „трагедією хаосу“. Кожний вдумчивий український патріот переживає ту саму глибоку правду, що колись переживав великий поет російської дійсности Пушкін, коли признався, що нераз із любови ненавидів свою матушку Росію. Але цілим своїм єством бунтувався, коли це робили чужинці. Ніякий нарід не приніс в останніх часах стільки жертв для свого ідеалу, що українці, але здається, що й ніодин нарід так мало не призадумується і не вглиблюється у свою душу, у свій характер, у свою моральну вартість, як ми. І томуто всякі несподіванки спричинюють нам такі прикрі і трагічні переживання.

—o—

М. ДУЖИЙ.

Чого нам бракує?

Освіта й виховання народу є нині одним із найголовніших питань усього людства. І не диво. Вонож торкається перш за все духової сторінки людського життя, тієї найважнішої основи всякого людського змагання. Духовий поступ це та єдино-певна запорука еманації кожної нації в усіх можливих напрямах, а передовсім у напрямі суспільно-політичному, культурному та господарсько-економічному, що разом складаються на цілість національного життя.

Та тут на весь ріст висувається головна вимога, якої ні на хвилину не сміємо тратити з очей: освіта й виховання мусять виступати все разом. Освіта має дати людині й спільноті якесь знання. Виховання має вщіпити в людину такі зерна, щоби вона відчувала потребу це добуте знання прикласти в практичному житті. Освіта більше справа інтелекту, виховання — почувань і волі. Та одне й друге тут рівноважне. Це дві сторони одної і тої самої медалі, — дві сили, що складаються на поняття людського духа. Практично — розчіплювати їх не можна, бо тоді одне й друге розгублює свою вартість. Немає правдивого виховання без фактичного знання, — але й навпаки, всяке знання тратить своє значіння, коли воно в наслідках своїх не лишає в житті такого сліду, як повинно. Виходить, що роботу в народі в цьому напрямку годиться так повести, щоби вона не була лише якимсь зовнішнім блиском, але щоби проникала глибше всю духовість одиниці й суспільности та перетворювала їх.

З цього саме погляду мусимо заглянути правді в очі, — хочби вона була яка жахлива. І так з одного боку мусить нас сьогодні тривожити те, що 49 відс. у Галичині, а 76 відс. українського населення на наших північних землях не знає ще звичайних підстав грамоти, тоне в темряві, що є найстрашнішою причиною його духового рабства. Тому то перед нами стає дуже важливе питання якнайскоршої ліквідації неписьменности українських мас. З другого боку навіть між письменними українцями ледви чи найдеться 10 відс. таких, що можна би їх назвати вже повновартними громадянами, що читають свій часопис і книжку, що відчувають уже голод знання. А решта — це теж анальфабети, хоч дещо в ширшому розумінні; вони хоч і зачисляються вже до грамотних, все ще стоять на

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 7. СІЧНЯ 1933.

БОГДАН ЛЕПКИЙ.

До Бережан

Минули ми Жуків і на горбку Шумляни —
Ще декілька хвилин і — будуть Бережани.

Давно не бачив їх: літ двацять, як не більше,
І серце у грудях ударило жвавіше.

Які вони тепер? Чи не змінились дуже?
Місто молодости, мені ти не байдуже!

Місто молодости! Якіж у тому слові
Скриваються гадки і спомини чудові!

Там я у діда жив і там ходив до школи,
Тому-то й Бережан не забував ніколи.

Там кожний дім мені і кожна деревина
Не предмет, а немов жива, своя людина.

Там і товариші... Та годі! Господь з ними!
Невжеж ви, читачі, не були молодими?

Невжеж не знаєте, як то колись бувало
Жвавіше живчик бив, ясніше сонце сяло

А думка, як орел буяла легкокрила
І від лавок-книжок під небо нас носила?

Було колись! Було... Зітхаю... Аж тут, наче
Перед собою я давні літа побачив.

Вони мене також побачили й юрбою
Біжать з усіх сторін вітатися зі мною.

Румяні, всміхнені, такі веселі дуже,
Нараз стають і в крик: „Невжеж це ти, наш (друже?!“

А крик цей був такий жахливий, оканяний,
Що поїзд зупинивсь... Ах так! це Бережани

—o—

СТЕПАН ЧАРНЕЦЬКИЙ.

Білій Березі.

Все бачу я тебе — у сні...
Так як колись сумуєш під бальконом,
Тужно в ночі шумиш свої пісні,
А тільки часом заридаєш стоном.

Тебе минають: авто, трамвай, віз;
Порох міський листки твої вкриває.
Ти німо-горда без усміху й сліз
Мовчки глядиш, як усе йде, минає

Було колись, моя берево біла
З тобою ми шуміли наче гай,
Липнева буря нас несла та гріла,
А ночі були мов казки про май..

Та ось ударив грім. А понад нами
Зашелестіла осінню слота;
Небо гнівне сповилось бурунами,
Зітхнула ти, і я — як сирота...

— — — — — — — —

Нераз минаю я тебе — чи в сні?
Стоїш сумна і гинеш під бальконом,
І вянеш тихо як мої пісні —
Ще часом спомин обізветься стоном...

—o—

МИХ РУДНИЦЬКИЙ.

Маю сонце і небо..

Маю сонце і небо, і ліс, і ріку, і нивою
можу хоч до півночі свобідно йти навпрямки...
Та що з найкращого гимну, який природі (виспівую,
коли не маю при собі Твоєї, Твоєї руки?

Сонце віддам за усміх, за докір закритий хмарою,
небо без погляду Твого не має для мене краси,
ліс і ріка шумлять зокрема тугою безпарою,
тужать і ждуть, аж Ти їм ритм свого серця даси.

Літо віддам щасним парам. Залишусь із нивою,
що вабить стежкою нишком у місто, через горбки.
Всю днину єдиною миттю золочу щасливо,
коли сновидою місяцем до Тебе йду навпрямки.

—o—

дуже невисокому рівні. Пожитку від них хіба стільки, що вряди-годи відрухово реагують на якісь прояви національного життя, так само, як реагує загал. Будівничими цього життя — в більшій мірі — вони ще не є, хоч і мають уже на це деякі завдатки. Їм бракує ще відповідного виховання. І цьому саме бракові виховання треба раз виповісти рішучу боротьбу.

Завдання це паде в першу чергу на еліту нації, на інтелігенцію. На жаль, у нас її небагато. На західньо-українських землях живе приблизно 30.000 осіб зі середньою та вищою освітою; більш як ще раз стільки є таких, яких причислити можна, чи які самі себе причисляють до інтелігенції; разом дещо більше, як 1 відс. усього тутешнього українського населення. На тих передовиків паде важне і почесне завдання перевиховання українських мас.

Є у нас мудра приповідка: „Кращий приклад, ніж наука". Цей саме живий приклад є найважнішим і найсутнішим моментом у вихованні. Виховувати це ще не значить: закликати, приказувати, упоминати, примушувати, обмежуватися до самих поглядів на якусь справу, поверховно „завчати", — але виплекати розуміння потреб і змагання в якійсь справі з нутра самої людини чи спільноти, прикласти ці потреби і змагання до безпосередньої дійсности, показати це власним добрим прикладом. На передовиків звертають очі маси, а духову вищість, характер, сильну волю, патріотизм і т. п. можна переймати лише від тих, що ті прикмети самі мають. Гасла: ідіть!, робіть!, змагайте! — треба заступити новими: ходімо!, робімо!, змагаймо!

А тимчасом — приклад один, маленький може, та багатомовний: число членів „Просвіти", найстаршого і найбільш заслуженого нашого Товариства, якого метою є саме та конечна освіта й так дуже потрібне виховання народу, — за кілька останніх літ не досягає навіть числа десяти тисяч. А скільки ще й зусиль на цю справу витрачає Товариство кожного року? Писати про те, аж ніяково...

Найгірше, що може бути у вихованні, — це одурювання когось і себе... Відношення до цих справ мусить бути наскрізь чесне. Мусить щораз більше зникати цей тип людей, що їх „хата з краю", а за нею фраза, яку залюбки торочать: „нічого не дасться зробити...", яка свідчить лише про лінощі, духову вбогість, недостачу культурного виховання.

Освіта й виховання — це наче два роди енергії: потенціяльна і кінетична. Обидві потрібні. Де є лише перша — там статика, там ще мертвеччина; друга дає динаміку, розгінну силу; щойно обидві разом творять справжнє життя.

В. ПАНЕЙКО

ОДНА З ЗАГАДОК.

Літнє пополудне хилилось вже до вечора. Погода ще була гарна, як взагалі в кількох останніх днях, але на далекому овиді вже появилася оловяна пасмуга, вістунка зміни. Разом з тисячами української публики, львівської й провінціональної, сиділи ми на лавках-щаблях Українського Городу, дивлячись на вправи нашого сокільсько-січового здвигу. Ми були радісні, горді, повні віри і надії: кожний з нас почував, що здвиг той — говоримо очевидно про день 28. червня 1914 року — одна з великих подій у нашому житті, особистому й національному. Недавно передтим після важких дужань завершена соймова реформа виборча, значно нам корисніша від реформи парляментарної, розкривала перед українським народом Галичини виглядн на новий, засібніший від попередніх етап у зусиллях до визволення з 500-літньої неволі, 500-літнього принижування й винаслідування. Піднімалася грудь старої землі галицької, століттями придавленої. В повітрі несло передчуттями великих перемін...

На почесній естраді сиділи — теж знак, що йдемо в гору, — представники державних властей — командант військового корпусу, цісарсько-королівський намісник. Грали орхестри; чергувалися сокільсько-січові вправи. Аж раптом заповіджена в програмі черга вправ перервалася. До ц. к. намісника хтось підбіг на естраду і щось йому сказав. На естраді заворушилося. Намісник, наявно поражений, звернувся до організаторів здвигу (чи може до голови Української Парляментарної Репрезентації д-ра Костя Левицького? — не можемо вже сказати) з якимсь повідомленням, розпрощався, залишив здвиг і швидко поїхав до міста. А серед зібраних тисяч українських громадян пронеслася звістка про убивство архикнязя Франца Фердинанда.

Під враженням тої звістки здвиг перервано. Ми з тяжким серцем і з важкими, журливими думками пішли до міста, глухо почуваючи, що оце вибила велика година — передчасно і завчасно.

За місяць глухі прочуття справдилися: тиждень ультиматів і — розпуталась буря, від якої змінилося обличчя світа.

Смерть Франца Фердинанда розпутала накопичені від десятиліть противенства і дала товчок новій історичній епосі, якої початки наше покоління переживає, але якої справжнє обличчя ще закрите перед нашими очима. Серед злиднів післявоєнного істнування, серед журн за насущний, серед непевности завтрішнього дня засунулася в сумерк трагічна постать архикнязя Франца Фердинанда. Тільки вряди-годи хтось про нього згадував: як оце недавно італійський дипльомат гр. Сфорца. Зрештою особою пок. Франца Фердинанда зайнялася леґенда, якась мрачна, моторошна легенда, пересіяна загадками й суперечностями.

Співробітник льозанської ґазети і член французького Інституту М. Мюре в тількищо виданій доволі обемистій монографії*) нетільки дає перший життепис Франца Фердинанда, опертий на джерелах друкованих, рукописних і устних, а й силкується розвязати загадку особистого й політичного обличчя тої чудної (кажемо: чудної, а не чудової, ані чудесної) людини. Книга ця — безперечно найповніша і найкраща з усієї дотеперішньої літератури, присвяченої Францові Фердинандові. Прочитали ми її одним подихом, майже її не відкладаючи. Переповідати її зміст — річ неможлива в короткій статті. Можемо тільки зупинитися на одній-двох подробицях.

Хоча п. Мюре і не упереджений до пок. архикнязя, то симпатичною особа його зі сторінок книжки не виходить. Це гордий, твердий, схильний до пересердя, різкий, скупий, тісно думаючий, мало й обмежено освічений нащадок Габсбурґів типу Карла V і Филипа II. Бездоганний муж і прегарний батько родини. Стільки з особистої характеристики, старанно, безліччю рисів і подробиць умотивованої.

Неменше старанно виведена політична фізіономія Франца Фердинанда. В противенстві до розповсюдженої особливо на Заході леґенди п. Мюре силкується показати і доказати, що архикнязь війни не бажав собі і — хоча і присвятив своє зусилля розбудові й віднові австрійської воєнної потуги, — то війни обминав. Зосібна, впевняє Мюре, рішуче відкидав Франц Фердинанд всяку думку про війну з Росією. Навпаки, каже автор, він поклав собі життєвою метою в ділянці закордонної політики: відновити й закріпити тісний „союз трьох цісарів": австрійського, німецького й російського — свого роду новий „святий союз" консервативних і правовірних потуг проти грядучих сил републиканських, соціялістичних, масонських. Значить (впевняє п. Мюре): союз з Росією Романових, а не війна з царською імперією!

На внутрішньому фронті Франц Фердинанд носився з плянами (почасти на папері сконкретизованими) перебудови дуалістичної монархії австро-угорської, тобто німецько-мадярської, на якусь інакшу, значно пославянщену. На яку саме? На тріялістичну унію, в якій югославянське племя одержало би рівнорядне з двома іншими становище? На якусь іншу комбінацію, в якій відповідна позиція припала би короні чеській і полякам? Чи може навіть на федерацію десятка національних держав, серед них і галицько-української? Відповіди на ці питання Мюре не дає, бо її не знайшов, а може й її взагалі нема. Граф Сфорца на підставі особистого знайомства з пок. архикнязем впевняє, що він мав на думці перебудову дуалістичної монархії на федерацію національних держав, звязаних династією — на якусь Швайцарію монархічного крою. Мюре ставиться до цього погляду скептично, всетаки вповні його не відкидаючи.

Великою загадкою залишаються авторові взаємини між Францом Фердинандом і Росією.

*) Maurice Muret, L'Archiduc Francois - Ferdinand (Ed. Grasset, стор. 348).

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 7. СІЧНЯ 1933.

ІВ. МИСИК.

СПОДІВАННЯ.

Я вічно жду. Ті тисячі людей, що проходять попри моє вікно — їх так багато! — всі вони кудись поспішають, або проходжуються. Мене дивує, що серед такої маси не знайдеться хтось, що має до мене якесь діло. Вони всі минають мій дім. Часто годинами стою при вікні і дивлюсь на цю людську ріку. Ніхто і не гляне в мій бік. Як це дивно: Я, що дивлюсь на них, до кожного маю якусь потребу. Ось до цього високого старця, що, спираючись на ціпок, поволі проходить, я хотів би сказати:

— Зайдіть, добродію, посидьте в мене. Поговоримо, згадаємо минуле.

А онту паню сиву, поважну, я запросив би і посадив би в свій фотель, клякнув би перед нею, положив би голову на її коліна і сказав би:

— Погладь мені голову, як колись... мамо!

А онтой хлопець, що йде по тій стороні вулиці, такий веселий, щось висвистує — він нагадує мені мого небіжчика брата. — Чомуж хоч він не зайде до мене, не наповнить мою маленьку кімнату своїм безжурним сміхом, своєю пустою балаканиною? В часі неї, пригадую, мені завжди було так легко-легко!

А чому онта дівчина, така сумна, що йде самітно і невидючими очима дивиться наперед — ну, скажіть, чому вона не підійде до вікна і не скаже:

— Відчини двері!

А я певний, що вона бачила мій погляд, зрозуміла його, а пройшла мимо.

Які ці люди дивні! Скільки їх — кожний зі своїми думками, мріями, бажаннями, кожний з окремим власним світом. Всі між собою чужі — і всі так прагнуть бути близькими собі. Вони весь день отак ходять, доторкуються один одного і невдоволені розходяться по всіх кінцях міста самітні.

Подивіться на того молодця, що так захоплено дивиться на оту дівчину — ну, чогож вони не підійдуть один до одного і не підуть разом? Іноді мені хочеться вибігти, зблизити їх і сказати:

— Ідіть разом! Мені здається, що будете щасливі.

Але я не зважуюсь, не знаю чому. Оте проклятє „щось", яке перешкоджає і отим усім зійтися, не дозволяє мені цього робити...

Я жду. На підставі теорії імовірности сподіваюсь, що хтось до мене прийде. Не може бути, щоби серед такої кількости людей нікому я не був потрібний або хтось не потрібував мене. Не може бути, щоби ніхто з них не відчув, що я так жду!

Ах, ні! Ось мені і вже не хочу, щоби хтось до мене приходив. Нехай усе це гомінке сіре річище пливе мимо, минає мене.

Так, я жду, але жду ...одної, якої тут нема. Жду тої далекої, що одного серпневого вечора несподівано застукала до моїх дверей. Дощ хлюпав у моє вікно. Я сидів і читав. І нараз почув легкий стукіт у двері. І хоч так довго я чекав її — саме тому не пізнав її, не вірив, не сподівався. А це таки була вона!

І коли відходила, тремтючим голосом я спитав її:

— Коли прийдеш?

— Не знаю... може ніколи... може так буде ліпше...

— Може... — відповів я задумливо.

Вона стояла зі спущеними руками, спираючись на одвірок уже відчинених дверей, а я біля неї дивився в кут кімнати, де бачив образ. У мрячній, мінливій далечині, серед безмежної пустині — скеля...

На грудях злому самотного в пустині
Примхлива, гарна хмарка ночувала.
Уранці-ж по недовгій цій гостині
Вже в дальший шлях безжурно вона м[illegible]а.
Лише у зморшці каменя старого
Лишила слід...
Збудився від надії,
У шлях далекий глянув на мить [illegible],
І тихо тихо з болю каменіє...
Я жду. Бурі або гарної хмарки.

Він, як сказано, думає, що Франц Фердинанд за всяку ціну й безумовно хотів дружби й союза з Росією, тай не виходить з дива, чому царський двір не те, що ніколи ні пальчиком не кинув на простягану Францом Фердинандом руку, а навпаки, завжди вважав його своїм ворогом. Загадку цю Мюре залишає нерозвязану, і на думку йому не приходить, що може (може, але не напевне) розвязки її треба шукати в цікавости пок. архикнязя до українського питання. Про цікавість цю ходили пошепти й глухі чутки по Галичині і по Відні підчас останніх 10 років перед війною. Близькі архикнязеві віденські видавництва давали між ін. також українській легенді деякий матеріял (назвімо лише Данцера „Армеєцайтунг" і Хлюмецького „Естеррайхіше Рундшав"!). Одначе чутки чутками, легенда легендою — та що саме було на річи? Що було на річи в чутками про поділ Галичини і галицько-українську федеративну державу? Чи було щось на дні пошептів про „київську корону" для одного з морганатичних синів архикнязя? Якби можна притакуючо відповісти вже хочби навіть на перше питання (про друге й не говорити!), то була би це розвязка загадки російської відрази до Франца Фердинанда, загадки, яку Мюре залишає темною.

На жаль, весь архив Франца Фердинанда запечатаний зараз після його смерти, має залишитися ще довго запечатаним і недоступним. Але невже не можна й без того архиву мати деяке світло для „української леґенди" Франца Фердинанда. Микола Василько, якби жив, мабуть був би міг нам щось достовірне про це сказати, одначе він відійшов від нас, а його папери Бог зна де і в чиїх руках. Припускаємо, що й Нестор наших політичних трудівників д-р Кость Левицький міг би мати якісь автентичні матеріяли до цього питання. А може й д-р Володимир Кушнір? Нині все те вже історія, і можна без обиняків сказати, навести, опублікувати все.

——○——

I. ФЕДОРОВИЧ-МАЛИЦЬКА.

Мистецька критика і загал.

(Чи артисти можуть обійтися без публики? — Завдання критики. — Фахівці, дилетанти та аматори. — Коли мистецтво стає потребою загалу?)

Інтенсивніша творчість наших артистів у краю і на чужині зродила серед інтелігентного загалу зрозуміле зацікавлення цією творчістю та мистецькими справами.

Висловом цього зацікавлення була за минулий рік більша скількість статтей на мистецькі теми по наших журналах і щоденниках, часті виставки мистецьких праць і поява мистецьких видань з почину самих мистців.

Виставки всі були цікаві. Видання стоять на високому рівні. З приводу одних і других появився ще один чинник, що з природи річи іде вслід за попередніми явищами: появилася критика у формі менш або більш покликаних до того осіб, у нашій і сусідній пресі. Критика, як звичайно, ставилась різно до артистичних змагань наших мистців. Крім цього почався спір на тему критичних критерія взагалі, при чім критики піддавали у сумнів взаємну кваліфікацію до рішення таких нелегких питань.

Антагонізм між артистами і критиками істнує від коли істнують артисти і критики.

Антагонізм, а радше ворожість між критиками — також.

Яке тут положення публики? Для неї в першій мірі уладжують артисти виставки. Для неї також пишуть у першій мірі критики, бо головним завданням критики є пояснювати твори мистецтва у той спосіб, щоб їх зробити доступними для зрозуміння загалу. Деяка частина інтелігентного загалу завсіди потребує такого посередництва, тому, що не має відповідного мистецького виховання, аби зрозуміти різноманітні прояви мистецтва без відповідних провідників.

Читаючи критичні оцінки праць наших мистців з нагоди одної або другої виставки і читаючи апострофи одних наших критиків на адресу других, не маємо враження, що вони дивляться на завдання критики як на обовязок зробити твори мистців доступнішими для широкого інтелігентного загалу. Зате лишається прикре враження, що деякі зпоміж наших (байдуже, чи фахово кваліфікованих чи самозванних) критиків надуживають друкованого слова для заспокоєння особистої ненависти до поодиноких мистців або до своїх товаришів по фахові. Можна не зупинятися довше на цьому сумному явищі, тому, що воно свідчить про низький моральний рівень дотичних одиниць.

У критичних замітках більшости наших (навіть кращих) теоретиків мистецтва виступає ще одна аномалія, а саме: виразне легковаження і недоцінювання публики як чинника артистичної оцінки творів мистецтва.

Одною з наглядних рис цього легковаження є м. ін. з нагоди мистецьких вистав випереджування осуду інтелігентного загалу у формі нераз хибної, майже завсіди категорично виголошеної оцінки експонатів. Зваживши, що і тут оцінка нерідко яскраво забарвлена особистою симпатією або антипатією критика до даного мистця, розуміємо, якого духового насильства доконують над публикою, яка після прочитання такої оцінки приступає до творів поодиноких мистців вже упереджена або цілком не оглядає їх, відстрашена некорисною критикою.

Коли авторами мистецьких статтей є самі мистці, як у випадку численних статтей видаваного АНУМ журналу „Мистецтво" — деяка однобічність у користь одного або другого мистецького напряму оправдана, бо кожний мистець у деякій мірі засліплений у власнім мистецькім ідеалі. Чим більший мистець, тим більше він звичайно засліплений, майже навіжений своєрідною формою світовідчування і мусимо вибачити мистцеві цю однобічність, бо саме їй він почасти завдячує силу свого вислову.

Коли авторами мистецьких статтей не є самі мистці, а теоретики мистецтва — тоді така однобічність не годиться зі завданням мистецького провідника, який має зазнайомити публику з характеристичними ознаками всіх напрямків і всіх мистців, залишаючи публиці осуд, що їй подобається, а що ні.

У нас інтелігентний загал складається відсотково з дуже маленького числа мистецько вишколених одиниць. Це особливо піддатливий ґрунт для інтелектуального деспотизму мистецьких критиків, які не завсіди доросли до відповідального становища, яким є посередництво поміж артистами і суспільністю. Це становище вимагає не лише великої мистецької, але також великої моральної культури. Треба довгих літ, щоб собі виробити одну, другу треба мати в крові.

Деякі наші мистецькі „авторитети" трактують мистецтво і публику як явища суттєво відмінні, наскрізь чужі собі, так, начеб мистецький вислів був якоюсь мовою богів, що не має нічого спільного зі звичайними смертниками, а не висловом того, що всі люди відчувають та що не всі вміють передавати.

Відсотково мале число одиниць з мистецькою культурою заохочує наших критиків зо такого хибного становища. Але це не оправдує його. Коли бажаємо дійсно ширити любов до мистецтва між широким загалом, не вільно трактувати цей загал як quantine negligeable, що не розпоряджає критеріями мистецької оцінки. Треба також раз на все зірвати з претенсіональними загальниками, якими наші доморослі критики годують збентежену або і знуджену публику. Ця публика сотий раз читає про імпресіонізм, експресіонізм, традицію, категорії, таку-то мистецьку фактуру або такі-то вальори і з тих загальників не має жадного конкретного враження. Це не значить, що критика має знижуватись до рівня неуків та мистецьких анальфабетів. Воно тільки значить, що треба вистерігатись надто абстрактної мови.

Неможливо нині писати про мистецтво без фахових та технічних висловів, що належать до мистецької термінольоґії; але це далеко не вистарчає для передачі конкретних, живих цінностей. Коли обмеження до фахових загальників не задовольнить мистецько освічені одиниці, щож казати про велике число неознайомлених з мистецькою термінольоґією, для яких усякі „ізми" є незрозумілі і тільки знеохочують їх та відстрашують від читання мистецьких статтей? Багато зпоміж неознайомлених із фаховою термінольоґією має душу вражливу на мистецтво. Треба тільки посередничити між творами мистецтва та їхньою тугою за мистецькою красою, але зрозумілою для них мовою, не пописуватися нераз новозасвоєними „мистецькими категоріями", якими другорядні або новоспечені мистецькі критики залюбки орудують.

Обмеження до фахових загальників не є ознакою мистецької зрілости критика, а ознакою духового убожества або лінивства, бо легше послуговатись загальниками, ніж вглиблюватися у поодинокі прикмети мистецького твору. У найкращому разі надуживання фахової термінольоґії пахне снобізмом.

Мистецький твір, наскільки він заслуговує на це велике слово, є завсіди одноразовий, індивідуальний. Всяка клясифікація служить тільки до конечного упорядкування понять і не вільно на кожному кроці послуговатися нею замісць старатися ввійти в індивідуальний характер живого мистецького твору.

Публика приступає до мистецького твору неупереджена. Твір артиста безпосередно ділає на неї і її здоровий осуд буває здебільша влучний і правильний. Треба мати більше довіря — може навіть: більше пошани — до стихійного відчування краси широким загалом. Це стихійне відріжнення краси від не-краси у вражливих одиниць є майже непомильне. Саме його має на думці Бенедетто Кроче, коли питає „чи дійсно треба критики, щоби відріжнити гарне від негарного?" і коли говорить про „безпосередність контемпляції", в якій глядачі стихійно та в довершений спосіб розріжняють, де, виступає ліричний ентузіязм і творча уява, а де вони відступили місце чомусь іншому, що підшивається під поняття мистецтва і що називаємо „негарне". І дальше: „Навіщо здався осуд критики, коли його вже виголосили ґеній і добрий смак? А ґеній і добрий смак істнують леґіонами, вони істнують у народі, у загальнім та віковім признанні. Хотів би я спитати чи критики усталили велич Данта, Шекспіра або Мікель-Анджеля, чи леґіони читачів?"

До цих читачів і глядачів, що вспілі правильно відчувати велич або марноту мистецького твору Кроче зачисляє також „діти і простолюддя, бо всі однаково готові розтворити серце красі, яка промовляє до всіх". Подібну думку сказав Ґрільпарцер: „Того самого Гамлета, якого Ґете безуспішно старався пояснювати, розуміє в театрі кравець з четвертої ґалерії; себто він уважає за природне, що люди так, а не інакше ведуть себе на сцені і добуває з цього підвищене відчування життя. А проте переживати мистецький твір значить — зрозуміти його".

На сторінках останнього числа „Мистецтва" якийсь анонімовий знавець мистецтва пише про завдання критика, що „чим ближче він підійде до публики, тим далі відійде від мистецтва", що не перешкоджає йому кілька рядків нижче заявити, що „АНУМ хоче бачити такого мистецького критика (...), щоби був звязком між найширшими українськими масами і мистцями та мистецтвом". Редакція мабуть не звернула уваги на очевидну суперечність оцих двох тверджень.

Публику і мистців не розділює ніяка прірва. Між публикою найдете безліч мистецько вражливих одиниць, що згодом, під проводом кваліфіко

ваних критиків, виробляються на справжніх любителів мистецтва і саме вони є найкращою духовою і матеріяльною підтримкою мистців і тим самим — мистецької культури.

Прегарним прикладом, як повинна виглядати мистецька стаття, є інформаційна стаття Павла Ковжува про емалії Марії Дольницької. („Мистецтво" літо-осінь, 1932). Вона однаково замітна під оглядом мови, ясности, топкої чутливости, але передовсім під оглядом нешаблонового трактування, яке не кидає навколо себе дешевими загальниками. Можна її назвати зразковою, тому, що при повній мистецькій кваліфікації автор пише простою, природною мовою, однаково зрозумілою для знавців мистецьких справ як і для таких, що бажають з тими справами зазнайомитися. Сам чутливий на мистецькі нюанси, те, що добачує у творах артистки, він передає читачеві як безпосереднє враження природною, прегарною мовою. З кожного рядка його статті довідуємося чогось цікавого, заразом річевого та індивідуального про творчість артистки, отже саме те, чого навіть дуже вибагливий любитель мистецтва бажає довідатись. Завдяки тонкости спостережень і прегарній мові, стаття П. Ковжуна про Марію Дольницьку в нас є перша того рода, що має самостійну літературну вартість.

Загально наші артисти пишуть краще від наших критиків, як свідчать про те статті М. Бутовича, М. Осінчука та інших. Треба також спростувати ще одно непорозуміння, а саме закидування деякими нашими критиками другим критикам, що вони аматори.

Критик-фахівець, який одночасно не є аматором, себто: захопленим любителем мистецтва — ніколи не буде добрим критиком, бо любов до предмету є перша умовина успішної праці. З другого боку вистане вповні бути аматором (себто: не виконувати професійно завдання критика) щоб відповідати вимогам доброго критика. У поодиноких випадках заважить тут якість сполуки мистецької освіти зі стихійною чутливістю на твори мистецтва. І не факт професійного виконання або аматорства рішає про мистецьку кваліфікацію даного критика, а виключно якість його критичних праць.

Щодо прилюдної полеміки на мистецькі теми слід пригадати, що до всякого спору, а передовсім до інтелектуального, заінтересовані сторони повинні приступати чесно, маючи на увазі гідність власну і чужу. До нечесних засобів оборони власних та збивання протилежних поглядів належить також практиковане у нас наведення цитат, не в цілості або лише в цілості „граматичній", а не суттєвій. Наведення таких цитат, відірваних від цілості думки є свідомим викривленням думки противника. Цитати бувають іноді не тільки корисні, а навіть конечні. Треба тільки бути обережним при їх виборі, щоб не грішити проти загально принятого гасла fair play. Відсутність цієї чесноти у сутичках з противниками виявляє болючу недостачу духової культури.

З практичних вказівок можна би піддати думку, чи не згодились би наші часописи на те, щоби двічі у місяць поміщувати мистецькі фейлетони на ріжні теми? Статті повинні ознайомлювати публику з поодинокими представниками мистецтва, давнього та новочасного. Таким способом пересічний ґазетний читач протягом літ набере непомітно обширнішого знання з обсягу мистецтва. Є в нас кому писати такі фейлетони і преса могла би причинитися у той спосіб до ширення мистецької культури. Крім того треба би у Львові та на провінції уладжувати відчити з обсягу історії мистецтва, найкраще зі світлинами на екрані. Якщо на відчити поїдуть добрі бесідники, що зуміють публику справді захоплювати, успіх запевнений.

Найважнішим завданням наших критиків треба вважати неупереджене особистими ані теоретичними мотивами щире посередництво між творами мистецтва і широким загалом. Нашому загалові треба тільки відповідних, доступних йому вказівок, щоб мистецтво стало для нього дійсною духовою потребою. А стане воно дійсною духовою потребою тоді, коли загал зрозуміє, що мистецтво не є щось абстрактне, відділене від нього, а навпаки, що у творах мистців він віднайде свої власні найшляхотніші почування та подвиги, які у творчих інтуїціях мистців доходять до естетичного вислову.

Різдвяний Дар Народу.

Коли українські родини засядуть до святочної Різдвяної вечері, тоді нехай у кожному українському серці народиться думка про потребу — зложити різдвяний дар для „Рідної Школи".

Не дайте цій думці зітліти. Нехай вона запалає полумям непереможної охоти, нехай загорить душевним неспокоєм до тої пори, поки не спонукає Вас зложити дар „Рідній Школі" з нагоди Різдва Христового.

З доручення народу „Рідна Школа" пильнує, щоби українська молодь остала при своїм народі, щоби кріпилася й твердла, щоби вміла зберегти й розбудувати національні надбання. Тому мусять піддержувати змагання „Рідної Школи" спільно всі українці так, як усі спільно живуть на дорогій нам землі.

Теперішній важкий час вимагає, щоб жертвували *маси; для масової жертвенности нема ніякої кризи*. Масовість, загальність у жертвенности з приводу цьогорічного Різдва — нехай перевищить щедрість одиниць у попередніх роках.

Нехай зріст Різдвяного Дару буде доказом зросту свідомости й обєднання національного духа коло „Рідної Школи". Бо „Рідна Школа" завжди була, є й остане у всіх народів, а тимбільше у нашого народу найпершою, найголовнішою підставою для виконання національних побажань

ГОЛОВНА УПРАВА „РІДНОЇ ШКОЛИ":

Ілля Кокорудз вр. голова, *д-р Мирон Коновалець вр.* секретар, *о. Олекса Базюк* вр. І. заступник голови, *Гнат Павлюх*, вр. II. заст. голови. *о. Теодор Попель* вр. скарбник. *Д-р Кость Левицький вр., д-р Олена Дашкевич,вр.*

——o——

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 7. СІЧНЯ 1933.

БЕРНСТЕРНЕ БЕРНСОН.

БАТЬКО.

Той, про кого тут буде оповідання, був наймогутніший у своїй парохії; він називався Торд Еверас. Одного дня стояв він у кабінеті пароха, випростований і з урочистою повагою.

— Я маю сина, — сказав, — хочу його охрестити.

— Як він має називатися?

— Фін, так, як мій батько.

— А хто в кумах?

Їх назвали по імени, а були це найзнатніші чоловіки і жінки парохії, що всі належали до родини батька.

— Чи маєш ще що сказати? — спитав парох і глянув на нього.

Селянин стояв хвилинку мовчки.

— Я хотів би, щоби його хрестили самого одного, — сказав він.

— То значить у будень?

— У найближчу суботу, пополудні в 12 год.

— Чи маєш ще яке діло? — спитав парох.

— Більше не мав би я що сказати.

Селянин обертав капелюх у руках, неначе би хотів іти. Тоді парох встав і сказав:

— Коли дозволите, то дам вам ще одно бажання на дорогу. Приступив до Торда, взяв його руку, глянув йому в очі і промовив:

— Дай Боже, щоби тобі дитина виросла на щастя.

Шістнацять літ від того дня стояв Торд в кімнаті пароха.

— Добре держишся, Торде, — сказав парох, що не спостеріг на ньому жадної зміни.

— Тай і журби не маєш, — відповів Торд. На це парох змовчав. По хвилині спитав:

— Яку справу маєш нині?

— Нині приходжу в справі сина, якого завтра мають поблагословити*).

— З нього лепський хлопець.

— Але я не заплачу, що вам належиться, доки не буду знати, яке місце він дістане в церкві.

— Я призначив для нього перше.

— Тепер я того певний, — а тут десять талярів для вас.

— Чи може собі ще чого бажаете? — спитався парох, — споглядаючи на Торда.

— Не знаю, чого би ще? — Торд пішов.

Знову минуло вісім літ. Одного дня перед кабінетом парох почув голосне шарудіння, бо прийшло багато людей, а Торд був на переді. Парох підніс голову і пізнав його.

— Ти приходиш цього вечора в численнім товаристві.

— Я хочу дати на заповіди; мій син має женитися з Кареною Сторліден, дочкою Ґудмунда, що тут стоїть.

— Таж то найбагатша дівчина в цілій парохії.

— Так кажуть, — відповів селянин, підгладжуючи одною рукою до гори волосся.

Парох сидів хвилину, мов у задумі; не кажучи ні слова, вписав імена в свої книги, а чоловіки підписали. Торд поклав три таляри на стіл.

— Мені належиться лиш один, — сказав парох.

— Я знаю, що вам належиться, але то моя єдина дитина — я хотів би мою справу добре полагодити.

Після цього пояснення взяв парох гроші.

— Це вже утретє стоїш тут, Торде, задля твого сина.

— Але тепер я вже з ним готовий, — відповів Торд, завязав свій гаманець, сказав „прощавайте" і пішов, а за ним йшли повагом чоловіки.

Чотирнацять днів потім веслували батько і син при гарній погоді по воді до Сторліден, щоби обговорити весілля.

— Веслова лавка не лежить місно підімною — сказав син і встав, щоби її якслід покласти. В тій самій хвилині сховзується дошка, що на ній він стоїть; він хватає руками довкола себе скрикує з жаху і паде в воду.

— Держись міцно весла, — крикнув батько, зірвався і подав йому весло. Син намагався кілька разів за нього вхопитися, але його руки закостеніли і задеревіли.

— Чекай, чекай! — кричав батько і веслував до нього. У тій хвилині перевертається син горілиць, кидає батькові довгий погляд і — потапає.

Торд не хотів очам своїм вірити; він задержав човен і глядів непорушно на місце, де син потонув, якби син таки мусів знову вигнути. Кілька бульок піднялося, ще кілька, опісля лише одна, велика, що тріснула — і знову ясне мов зеркало, лежало озеро. Три дні і три ночі бачили люди, як батько плавав довкола того місця без страви і напитку; він шукав свого

*) Конфірмувати

П. КАЛЕН.

РІЗДВО В ДАНІЇ.

Марібо на Льолянді, 27. грудня 1932.

Багато островів розкинено на Балтійському морі. Один із них зветься Льолянд. Невеликий: тільки коло 1250 кв. км. Це частина Данії, яка має аж 150 островів і островців, простору ледви на дві третини нашої галицької землі (властива Данія має 38971 кв. км., Феройські острови 1399 кв. км.).

Посеред Льолянда між двома озерами лежить місто Марібо зі старовинною єпископською церквою, що походить ще з початків XV ст. Учора в тій церкві правив Службу Божу єпископ Льолянд — фальстерської дієцезії, Йон Аммундсен. Святочна побожна громада марібойців зібралася на проповідь улюбленого єпископа. Серед неї був і я.

Про що говорив до своєї пастви данський єпископ на другий день Різдва на маленькому острові у малому місті? (Марібо не має навіть 5000 населення). Може про значіння релігії в лиху годину данського господарства? Може про потребу розбудови єпископського храму? Або про пожертви на якийсь новий захист для хорих чи бідних?

Ні! — Єпископ Йон Аммундсен вкладав своє серце і свій хист, аби побожній громаді далекого острову передати стан поневолених міліонів людей на... Радянщині. Отже на Україні!

Який збіг обставин! Доля заносить українця у тихий куток добробутної Данії: він іде до церкви і там чує з уст чужинця-священика про страждання і довготерпіння власного народу...

*

Хто роками перебуває у Німеччині, той знає, яке значіння для німецького народу має Різдво. Не тільки релігійне чи родинне, але також національно-господарське. Вже в листопаді починаються приготування до найбільшого свята. А від перших днів грудня все відходить на другий плян: Різдво опановує всі шари населення і всі підприємства країни. Роки побуту на чужині дали нам змогу пізнати подробиці німецького Різдва. З його складними дарунковими проблемами, з його милими родинними Свят-вечорами такими ріжними від нашого.

Не мають німці нашої „кутті", не мають наших „колядок", не мають наших традиційних „дванацять страв". Замісць того смажена гуска, солодощі і кілька стародавніх пісень. А Святвечір замісць українських (москалі зовсім не знають Свят-вечора!) „дванацяти страв", снопу в куті, сіна під скатертиною проходить під знаком доведеного до неймовірних розмірів обдаровування.

І ми зжилися з цими німецькими звичаями. І ми у клопоті кожного року нелегкою справою „відповідних дарунків": для господині, в якої мешкаємо, для родин, в яких буваємо, для приятелів, з якими працюємо, для персоналу дома і підприємств, з якими ми звязані. Справа не така проста, як може видається. Ускладняє її стан каси українського емігранта-журналіста...

А в цьому році не забули ми і себе обдарувати. Обдарувати так, аби лишилося на ціле життя. Цей дарунок — подорож до Данії і побачення з приятелями та знайомими по восьмох-десятьох роках... Побачення підчас данського Різдва.

*

Данія? — Десь там далеко на півночі серед води, країна масла, скотарства і малозрозумілої скандинавської мови... Стільки знає про Данію пересічний українець. А не знає він, що всесильна природа спромоглася поміж українськими славянами і данськими германами простягнути численні нитки в укладі життя і звичаях. Не знає він, що славний данець Тор Лянґе, який жив і вмер на Україні, похований десь на Білоцерківщині. Що він був одружений з українкою. Що він у своїх творах і перекладах зблизив північну Данію з південною Україною. Що він майстерно переклав наше „Слово о полку Ігоревім". Що українські народні пісні про червону калину в перекладах Лянґого співають по всій Данії. А в деяких околицях „Ой місяцю, місяченьку"... вважають за данську пісню й ображуються, якщо заявити авторські права українського народу на ту пісню.

Мало знає наш загал також і про те, що самостійна Україна була встигла навязати дипльоматичні зносини з данським королівством і що посла У. Н. Р., д-ра Дмитра Левицького, ще і до цього часу з приємністю згадують у політично-пресових колах.

Молодь наша навряд чи знає, що в 1921 р. данські делеґати на праському конгресі Міждержавної Студентської Конфедерації домагалися, щоби прийняти українців як дійсних членів. А десятки українських студентів на відпочинку в ріжних околицях і родинах Данії в 1922—1925 роках! А поодинокі українці, що і досі постійно приїздять сюди на літні чи інші ферії! А кільканацять українських докторів, інжинірів і інших, що завдячують свої дипльоми данській гостинности.

*

І Ваш кореспондент був студентом. І йому пощастило в 1924-25 році зазнайомитися та заприязнитися з кількома данськими родинами: інж. Ґаґемана, інж. Ґамборга, інж. Кольбі, д-р мед. Бартольді-Мелер і Кер. Майже всі вони із близької для кожного українця цукрової промисловости. Серед них знайшов він частину батьківщини і родинну сердечність. Спомини про ті колишні дні не загладяться ніколи.

Минали роки. Життя еміґранта і примхи долі (а може і трохи патріотичної праці) кидали нами поміж Берліном, Парижем, Римом, Будапештом, Брюселем, Венецією, Прагою, Ціріхом, Міляном, Данціґом, Віднем, Варшавою, Шірсом, Ортельсбурґом і знову Берліном. Незабаром десятиліття скінчиться, а шлях все минає Данію. Досить чекати нагоди: від Берліна 6 годин до данської землі!

Без попередження і після довгої перерви у листуванні в суботу рано відправляємося з штетинського двірця на північ. Рівночасно телеґрама до Ґаґемана, що приїдемо до Марібо в 6 год. веч. Від університеського Ростоку ще 15 хвилин і поїзд у Варнемінде. Далі 2 години водою. Кілька вагонів візжає на корабель-пором. Подорожніх мало, бо вже близько Свят-вечір. Переважно берлінські данці, що спішать до своїх на Різдво.

Данія виїхала нам назустріч! Тільки переступили через поріг корабля, як опинилися у Данії. Бо трапився саме данський пором „Данмарк". Немов десь у мряці зникла Німеччина. Заквітчані ялинки прикрашені сотнями „данеброґів" (данські прапорці). Столи святочно накриті безліччю данських закусок і страв. Мимоволі відривaєшся думками від бурхливої німецької сучасности і поринаєш у споминах про щасливо-спокійне життя півчетверта міліонів людей на численних відламках землі.

Хвилювання перед невідомим, що нас чекає, зростає з наближенням до Ґедсера, південного пункту малого острову Фальстера, побратиму Льолянда. Коло пів третьої години ступаємо на землю, з якої радісно коливається червоний прапор із білим хрестом.

Особовий поїзд на північ спізнюється. До головного міста на Фальстері, Нікебінґа, приїздимо вже темного вечора. Тут треба пересідати на поїзд, що за яких 80 хвилин перерізує Льоланд від сходу до пристані на заході, Накськов. Є час глянути на місто і дещо купити. Марна спроба: у Данії перед Різдвом на Свят-вечір вже в 2. год. завмирає все життя. Вулиці Нікебінґа мало оживлені. Крамниці всі зачинені. Посеред міста сяє ялинка, яка перевищує всі будинки. Під ялинкою велика скарбниця з написом „Юльґледе тіль біенсфатіґґе" („Різдвяна радість для бідних міста"). Зворушливий образ, коли подумати про далеку Україну, де ялинка заборонена навіть у приватному помешканні...

З вікон поїзду, переповненого святочно вбраними богатими і бідними, старими і молодими з ріжнобарвними пакунками в руках, дивимося на вогні Марібо. Немов щезли вісім років нелегкого життя: інж. Ґаґеман знову на двірці. Питання і відповіді не вгавають. Усі знайомі живуть і перебувають на тих самих місцях.

Знайомими вулицями ідемо до цукроварні. Місто немов завмерло. Майже все населення в церкві. Незабаром кінчиться богослуження і почнуться родинні свята...

*

Господиня дає знак десятьлітньому Гансові. Він дзвонить у малий дзвін, що висить під вінком з ялинки, прикрашеним шістьома великими свічками. Сідають за стіл прибраний національними прапорцями і дідами-карликами. З цікавістю слідкуємо за невідомим нам церемоніялом. Тяжко по восьми роках зрозуміти все, що говорять. Зате легко помітити ріжницю між німецьким і данським Свят-вечором.

Аж до Данії треба було приїхати, щоб побачити майже українську „куттю"! І тут традиційною стравою є каша. Правда, не така як на Україні: тут мусить вона бути з рижу, а їдять її з цинамоном, маслом і цукром. Отже ще одна спільна риса...

Інші страви вже більше нагадують Німеччину. „Госестай" („смажена гуска") це обовязкова страва напередодні Різдва.

Але не в їжі урочистість данського Свят-вечора. І діти, і дорослі поспішають ізза столу до найкращої кімнати. Там стоїть прикрашена свічками і — без цього в Данії не проходить ніяке свято! — сотнями прапорців ялинка. Господиня не впускає до тої кімнати відразу. Вона сама засвічує ялинку і востаннє переглядає пакунки та пакуночки.

Нарешті відкриваються двері. Всі беруться за руки і хороводом навколо дерева співають реліг. та інші різдвяні пісні. Щойно після того починає зникати таємниця, що окутала невідомі дарунки. Навколо ялинки ростуть гори паперу, мотузків і т. д. Кожен складає окремо свої дарунки, що їх приготували інші члени родини або принесла почта. Зворушливий образ, коли дивишся на безліч ріжних дрібних і більших річей, якими обдаровують себе данці.

До пізньої ночі залишаються дорослі разом. Мальовничі листи і листівки — прикрашені добродійними різдвяними наліпками — переходять із рук до рук. Вдоволені сповненими бажаннями розходяться всі з привітанням „Ґледелі Юл!" („Радісного Різдва!").

*

Тільки в зеркалі життя, — на дітях, що колись ледви підносилися над землею, бачимо вісім минулих років. Позатим у Данії нічого не змінилося. І не може змінитися. Країна, що вже ось незабаром 70 років не знає війни. Країна, що не знає революції і політичної боротьби. Країна, що тільки турбується питанням, чи зможе вона далі збувати свої сільсько-господарські вироби на чужих ринках...

Якою далекою для данців наша обездолена Батьківщина! Ніякі оповідання, ніякі описи і ніякі проповіді не можуть змалювати тої прірви, яка запанувала між вільним заходом і червоною московською „тюрмою народів".

ПОРЯДОК НА УНІВЕРСИТЕТІ.

ВІДЕНЬ, 5. I. ПАТ. Австрійська влада ставиться скептично до пляну ректора віденського університету Абля в справі створення академічного леґіону, що мав би пильнувати порядку в університетському будинку. Сумніваються, чи національ-соціялістичні члени леґіону будуть безсторонно робити службу на випадок протижидівських авантюр.

ЗАГАДОЧНА СМЕРТЬ ҐІТЛЕРІВЦЯ.

БЕРЛІН, 5. I. ПАТ. З ріки Небелі під Ґістровом у Мекленбурґії виловили тіло ґітлерівця Вестфаля, що від 10. листопада м. р. пропав без вістки. Досі не вияснили, чи Вестфаля вбили чи він покінчив самогубством.

сина. Аж уранці третього дня найшов він його і заніс через гори на свій хутір.

Від того дня минув може рік. Пізно в осінній вечір чує парох, що хтось надворі перед сінними дверми рухається і напомацки дверей шукає. Парох отворив двері. До кімнати ввійшов високий, похилений чоловік, худий і з сивим волоссям. Парох довго глядів на нього, заки його пізнав. Це був Торд.

— Так пізно приходиш? — спитав парох, стоючи перед ним.

— На жаль так, приходжу пізно, відповів Торд, сідаючи.

Парох також сів, весь вижидаючи. Довго царила мовчанка. Вкінці сказав Торд:

— Я маю дещо при собі, що хотів би дати бідним; маю намір заснувати добродійну установу, що має носити імя мого сина. Він встав, поклав гроші на стіл і знову сів.

— Це половина ціни за мій хутір, що його я нині продав.

Довго сидів парох мовчки; вкінці спитався лагідним голосом:

— А що думаєш тепер зачинати?

— Щось ліпшого.

Знову сиділи вони хвилину мовчки, Торд з очима до землі зверненими, парох на нього долитливо спозираючи. Нараз сказав парох тихим голосом:

— Тепер, гадаю, що твій син став вкінці для тебе благословенням.

— Так, тепер і я також про те переконаний, — відповів Торд, підніс очі, а по його лиці скотилися поволі дві сльози.

Переклав Го. Тимошук.

Що сталося із кураторським розпорядком?

Неясне вияснення міністерства освіти.

Український Клюб отримав від міністерства освіти такого листа з датою 2. ц. м.:

W odpowiedzi na depeszę Klubu Ministerstwo W. R. O. P. zawiadamia, iż poleciło wyjaśnić Inspektorowi Okręgu Lwowskiego, że od doręczających deklaracje językowe rodziców dzieci nie należy żądać uwierzytelnionego notarjalnie lub sądownie pełnomocnictwa. Również Ministerstwo wyjaśniło, że na składane deklaracje należy dawać żądane potwierdzenia odbioru tych deklaracyj.

Za dyrektora Departamentu'
Dr. M. Mendys m. p.
Naczelnik Wydziału.

Не знаємо, коли міністерство освіти видало інспекторам вище наведені доручення, однак знаємо, що шкільний інспектор львівського повіту і багато інших інспекторів по день 31. грудня 1932. включно не приймали шкільних деклярацій від повновласників, які не мали нотаріяльної повновласти.

Щоби розпорядок міністерства міг мати для українського населення практичні наслідки, треба би було продовжити речинець вношення шкільних деклярацій.

Хто не платить за часопис, підриває рідну пресу.

ХВАЛЬНИМ ДИРЕКЦІЯМ
НАРОДНЬОЇ ТОРГОВЛІ
ЦЕНТРОСОЮЗУ,
ПОВІТОВИХ СОЮЗІВ КООПЕРАТИВ І ЇХ СПІВРОБІТНИКАМ ТА ВСІМ ВІДБОРЦЯМ
БАЖАЄМО ВСЬОГО НАЙКРАЩОГО
З РІЗДВОМ ХРИСТА І НОВИМ РОКОМ
фірма О. ЛЕВИЦЬКА І С-КА У ЛЬВОВІ.

Реферат про Мазепу у нюйорській радіостації.

НЮ ЙОРК, 19. грудня. (Вл. кор.) Вчорашня програма базару „Сурма" у радіостації WOV зазначилася тим, що управитель стації, навязуючи до оголошення про виставу опери „Мазепа" Петра Чайковського заповідженої в „Мекка Темпл" у Ню Йорку на 4-го лютого 1933, виголосив короткий, але теплом навіяний реферат про українського гетьмана Івана Мазепу, як героя творів ріжних письменників, між ін. льорда Байрона, і як українського державника. В рефераті пояснив також значіння бою під Полтавою для історії цілої східної Европи. Само собою, що реферат був виголошений по англійськи, а на доказ, що він осягнув бажаний ефект, служать признання, які наспіли до „Сурми". Вокальну часть програми виповнила трупа Д. Медова, який здавна виставляє українські песи на американській сцені, а в учорашній програмі Медов скомбінував вокальний квартет з бандурою при виводі пісень „Бандура" і додав фортепяновий дострій. Також дуже ефектовно випала пісня „Реве та стогне".

В. НЕСТОРОВИЧ.

САМОВИСТАРЧАЛЬНІСТЬ.

ГОСПОДАРСЬКА САМОВИСТАРЧАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ І НЕДЕРЖАВНИХ НАРОДІВ.

I.

Льогіка розвоєвих процесів не допускає можливости, аби вдержався міжнародній поділ праці в такій формі, в якій він був до часів світової війни. Не допускає можливости істнування двох катеґорій держав: аґрарних і промислових, про які все ще мріє Ф. Делес, автор згаданої вже нами гомінкої книжки „Дві Европи".

Не тільки амбіція аґрарних держав, чи тривога за свою долю підчас воєнної ізоляції, але також популяційні мотиви пхають держави, яких народнє господарство побудоване досі на аґрарній базі, на шлях **інтенсивної розбудови рідного промислу.** Проф. К. Мацієвич додає ще момент національний (завоювання міст), доказуючи необхідність для майбутньої української влади сприяти зростанню національного промислу*). Але рекомендована ним протекційна система, як охорона від закордонної конкуренції, „повинна мати такий загальний напрямок, щоби сприяти розвиткові тих галузей промисловости, які мають найбільше народньо-господарче значіння в економічному житті України і **найбільше сприятимуть розвиткові її продукційних сил".**

Така самовистарчальність, очевидно, конечна і здорова.

„В господарській еволюції поодиноких держав — пише д-р Червінський**) — може істнувати або статична концепція, себто закостенілий міжнародній поділ праці, або динамічна концепція, згідно з якою молодші під оглядом господарського розвою держави мають право і шанси розвивати заховані господарські можливости і творити ті промисли, що відповідають їхнім **природним умовинам".**

Та, на жаль, не по цій лінії реалізує сучасне покоління автаркічну ідею. Господарський націоналізм, що тепер такий модний, розбудовує здебільша свій промисл хаотично, не рахуючись з нічим крім ринку, розбудовує зі шкодою для консумента промисл мало або зовсім ненадійний. Це не тільки діється в Радянщині, але і в багатьох інших державах. Ось недавно протестував б. міністр хліб. справ Югославії д-р Франґеш проти насильного і штучного плекання таких галузей, які мусять здалека спроваджувати сирівець, не мають ніякої спроможности істнування, хіба в тепличній атмосфері та вживають некваліфікованих сил. Югославянське населення мусить платити високі ціни за найподліші сорти товару!

Отже не канонізація повної автаркії, що дорешти малаб обмежити функцію світового ринку, того ринку, що повстав завдяки небувалому розвоєві засобів комунікації, завдяки залізниці, пароплавам, каналам, літакам, — а самовистарчальність на тих відтинках господарського фронту, **де вона може істнувати і розвиватись** — ось конструктивна програма державних (а також недержавних) народів.

Не тільки аґрарні країни розбудовують тепер промисл, але і промислові держави, що досі імпортували велику кількість збіжа, пробують шляхом поширення засівної площі зменшувати своє запотребування чужих харчевих продуктів. **Прямування до більшої ніж досі самовистарчальности не може мати стриму** і воно стало тепер явищем першорядної ваги. Сомбарт думає, що момент самовистарчальности переважатиме в дальшому розвитку світової економіки, хоч його самовистарчальність дотичить не поодиноких держав, а цілих державних бльоків. Проф. Ваґеман на питання: автаркія, чи світова господарка? — відповідає: „Через автаркію до світової господарки".

II.

Чи може істнувати господарська самовистарчальність серед недержавних народів?

Аби відповісти на це питання, застановімся коротко на тому, що ця самовистарчальність собою представляє. Отже: у продукції — свої сирівці, свій робітник і капітал; у консумції — свій продукт і свій посередник-купець. Як бачимо з того, діяпазон доволі широкий, а вміщається він повністю у кличі „Свій до свого по своє".

Очевидно, що **про абсолютну самовистарчальність не доводиться говорити.** Є сирівці яких не виплекає ніякий патріотизм. А також чужий капітал є все пожаданий, як довго він дешевий і не претендує на контролю та впливи.

Зайвим хіба булоб ширше доказувати те, що недержавні нації є в багато гіршому положенні, коли захочуть реалізувати ідею господарської самовистарчальности. Не згадуючи про сотні мериторичних перешкод, вони не мають кордонів і ніяких прогібіційних засобів чи санкцій та залежні виключно від ідейного наставлення мас, від завзятости, ба, навіть подекуди від жертвенности. Навіть державні народи, хоч і мають рішаючий голос при визначуванні напрямних торговельно-митної політики у своїй державі, навіть вони не все можуть спинити просякання чужих услуг і товарів, і тому, буває, мусять також апелювати до патріотизму мас, коли хочуть реалізувати клич „Свій до свого по своє". (Згадаймо хочби невдатну пропаґанду краєвих перкалів серед польського жіноцтва). А ще трудніше, коли держава з національного боку ріжнородна, а державна нація вкладає в поняття „свій" специфічний зміст. (Згадаймо з одної сторони безнадійну протижидівську акцію поляків, з другої знову — утруднен-

*) „Головні віхи економічної відбудови України", Тризуб, 1932, ч. 8.

**) „Проблема господ. незалежности Польщі", Париж.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 7. СІЧНЯ 1933.

Й. ЗАСТИРЕЦЬ.

Різдвяні освідчини Цвігуновича.

(Гумореска).

Я так довго вважав кожного ревного урядовця мудрим чоловіком, доки не знайшов у св. Письмі місця, де говориться, що „ревний дослужиться більшої роботи". Думаючи про ріжних дуже ревних наших урядовців, які служать по чужих бюрах і в чужинецьких державах, прийшов я мимохіть до переконання, що є двоякого роду ревні земляки: розумні, що не квапляться над силу працювати і занадто ревні. До останніх зачислюю одного нашого давнішого директора ґімназії, який мав ту специяльність, що дбав незвичайно за моральність усіх учнів, а передовсім „лошаків". До останніх належали у нього всі учні від VI-ої Б. кляси. Бідні „лошаки" мали неабиякий клопіт: директор ґімназії велів сторожеві всі листи, які пошта приносила щодня до школи, предкладати собі до цензури. Очивидна річ, що де на станції була донечка господині або коли учень мешкав у тети, шваґрової або навіть у бабці, там учні не казали своїм панночкам, знайомим з танців або ховзанки посилати любовні листи. Зате листи „свіжої знайомости" мандрували до ґімназії, бо панночки й не сподівалися такої гострої цензури, а учням не личило признаватися перед ними, що „бояться школи". Цензура відбувалася ось як: директор діставши малу стирту листів глядів, який писаний жіночою ручкою, у рожевій коперті, тощо. Коли лист мав такі сумнівні ознаки, тоді він той лист підносив під окуляри, а властиво під ніс і обнюхував, чи лист наперфумований. Коли завважав і ту прикмету листа, тоді вже біда!

Директор відчиняв лист, перечитував увесь текст і посилав терціяна за адресатом. Такий адресат сидів звичайно в клясі в останніх лавках, був виказуваний на конференціях з більш як пів тузина предметів і на годинах дивився крізь вікно в небо, де замісць образу його мрій літали ворони. Адресат тратив у канцелярії директора весь ліричний, розмріяний стан своєї душі, ноги під ним тряслися, а текст листу, який директор йому відчитував, вислухував з похнюпленими на директорський килим очима, з зачервонілим лицем і спущеним носом. Після цього йшла погроза, що директор покличе родичів, повідомить їх про близькі заручини їхнього сина, а може і викине зі школи. У клясі панувала розпука. Учні подавали знайомим панночкам інші адреси або на „посте-рестанте" та дівчатка або губили адреси або коли це були свіжі знайомі, тоді адресували до школи. Не диво, що директор кликав щодня кількох таких нещасливців.

Хлопчиська радилися на кожній павзі, ба й дома почали передумувати, як відзвичаїти директора від такої недискретности. Загонисті радили скаржити до дирекції почти та боялися, що почта надішле скарги до дирекції школи. Почнуться слідства і порівнювання письма системою Ляватера... Другі радили підкупити Катерину, служницю пана директора. Спроба тільки раз вдалася, коли Катерина стягнула з бюрка листи і доручила учням. Зате директор викинув її і бідаки учні мусіли ще шукати Катерині служби. А тут дирекція кличе і відчитує нові любовні листи, на конференціях сиплються двійки з обичаїв, директор викликує батьків до себе.

Були би нещасні ще довгі літа зносили таке страждання, бо директори йшли тоді пізно і рідко на емеритуру, якби не наш товариш Петро Цвігунович, що придумав ось яку штуку: Перед Різдвяними Святами подиктував він Грицеві Підгорбочному лист до себе від батька, а свою сестрінницю, Параню, з торговельної школи попросив, щоби заадресувала до нього рожеву, в середині добре наперфумовану коперту. Лист вкинув Гринь у найближчій почті до скриньки.

Третього дня закликав пан директор Петра, якого товариші кликали коротше Цьвігуном. Він від двох днів приходив до школи в дуже подертих і позичених у свого сторожа чоботах. Два пальці, а саме великий і мізинний з обох протилежних боків чобота здивовано виглядали на світ Божий. Директор почав йому читати лист:

Дорогий Петре! Слава Ісусу Христу! Я здоров, але лежу під двома кожухами, бо сильно коле мене в боці. Знаю, що твої чоботи подерті крім холяв. Залучую тобі 20 ґульденів банкнотом на купно чобіт. А вчися і не чіпайся часом дівчат, як сусідів син Іван. Тай директор писа

ня доцільної пропаганди краєвих виробів серед меншостей, що свого часу підніс проф. Каро у журналі „Польска Господарча" Одначе ці труднощі на загал менше важні і по своїй суті входять нераз більше в царину політики, ніж господарства.

В засаді навіть широко закроєна самовистарчальність, можлива і серед недержавних народів, вимагає вона тільки **великої ідейности мас і віри у свої сили.** Це останнє для нас, українців, незвичайно важне, бо ще досі, на жаль, разом із почуванням „меншвартости" покутує у нас подекуди ідолопоклонство перед усім, що є витвором чужих рук чи мізку. Ще досі буває, що для декого з українців найгіршою рекомендацією товару чи услуг є їхнє українське походження. До цієї міри бракує у нас довіря до всього, що рідне!

Що ми, економічно слабо розвинена нація, шукаємо в кооперативній організації господарського й національного бастіону і що наші надбання в цьому напрямі представляються вже досить поважно — це речі відомі. Те, що маємо, здобули ми великим зусиллям нашого кооперативного активу, але навіть найбільші ентузіясти не перечать, що це тільки маленька частина того, що мусимо швидко осягнути на шляху нашої господарської еманципації. Наші дотеперішні досягнення дають можливість реалізувати здебільша тільки клич „Свій до свого". Ми розбудували торговельну мережу, створили тисячі крамничць. Але громадянство йде туди не „по своє", а „по чуже".

Розбудова рідної продукції — це черговий етап нашого господарського розвитку. Для цього мусимо мобілізувати все громадянство і його безробітні капітали. Нам не вільно зупинятись у половині дороги, коли незалежно від політичних і загально-економічних обставин є все таки великі можливости, які дожидають тільки відповідного зусилля і **сміливої, бадьорої акції.** Невжеж не спроможемось на те, аби зеднати для продукційного процесу гріш, що лежить бездільно по скринях і шуфлядах? (Скільки то читаємо про це в хроніці нещасливих випадків!). У середовищі одної з найповажніших українських інституцій — як зачуваємо — дозріває думка, щоби мобілізувати безробітні капітали для нових варштатів праці і піддержувати промислові підприємства. Що така акція на часі, в цьому ніхто не сумнівається.

—o—

АВСТРІЯ ШУКАЄ ПОЗИЧКИ.

ВІДЕНЬ, 5. І. ПАТ. Австрійський уряд вислав міністерського радника д-ра Ріцці до Парижа переговорювати в справі міжнародньої позички для Австрії. Не виключене, що на випадок прихильного становища французьких фінансістів буде виплачений зачет на ту позичку. Зачувати, що позичку розпишуть у березні ц. р.

ГОЛОДОВІ ДЕМОНСТРАЦІЇ В НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН, 5. І. ПАТ. Вчорашній день пройшов у Саксонії під знаком великих комуністичних демонстрацій. У ріжних промислових осередках, м. ін. в Липську, Дрезні, Каменці і т. д. комуністи влаштували протестаційні збори під гаслом: „Хочемо хліба, геть зі Шляйхером!" Число демонстрантів преса подає на 30.000 осіб.

ЛЕВ ЯСІНЧУК.

РІЗДВО В АМЕРИЦІ.

Теплі, часто навіть ясні дні листопада переходять нарешті в сірі. Закурені димом тісні вулиці Пітсбурга виглядають немов у мряці. Сьогодні ще сіріші. Вогкість прошибає кости не тільки безробітних, але й одітих і — неголодних. По головних вулицях чути безнастанний пронизливий дзеленькіт дзвінка. Це жінки „Армії Спасення" стоять у своїх чудернацьких чорних соломкових капелюшках із червоною застяжкою і з транспарентом, який тримають одною рукою. Вони звертають увагу прохожих на свій транспарент, на свою буйну зачіску, що вистає з під капелюшка чи на свіже рожеве лице. До дрючка прикріплена скарбонка, куди прохожі кидають то мідяки, то срібняки. На верху дрючка картонова афіша, а на ній малюнок: старша жінка поклала спочутливо свою худощаву руку на рамя вимарнілого робітника. Під малюнком напис: „Дайте на обід для голодних у день подяки".

На що, на що? На день подяки? Якої? Кому й за що має дякувати цей голодний?

Нічого особливого. Це просто звичай; стара традиція.

У 1621 р. мали англійські поселенці в Америці добрі жнива, яких діждалися по важких трудах. За цю ласку дякували вони Божому Провидінню. Від часу президента Лінкольна проголошує кожний президент Злучених Держав окремою проклямацією т. зв. „День подяки", який є державним святом. Цей день припадає на останній четвер листопада. Тодіто американці мають дякувати Богові за всі добра, які спали на Зл. Держави протягом року. У проклямації президента вже будуть ті добра вичислені. Це свято у Зл. Державах дуже популярне. Воно має піддержувати людей на дусі, додавати їм віри й сили, творити характер. Колись виголошували ріжні діячі пламенні промови, переповнені радісним оптимізмом. Нарід був усе напередодні того дня дуже веселий. На вулицях міста відбувалося всю ніч щось ніби в Італії карнавал, а в кожній хаті їли — індика.

У 1931 р. доходила в Америці господарська кріза до вершка. Люди згіркли, потратили оптимізм і бачили навколо саме лихо. Один з прилюдних промовців, пастор д-р Майнот Саймонс говорив, що в цей день треба радше плакати й нарікати: це радше „День нарікань". Багато родин не могло спромогтися на індика, а він повинен найтися на столі так обовязково, як у нас „кутя" на Свят-Вечір.

„День Подяки" перешумів, а вуха міщухів починають відпочивати після безнастанного дзвонення. Від тої пори починається підготовка до Різдва і то підготовка буквально в кожного. Американець мусить роздавати різдвяні дарунки. У нас — що правда — є більше нагод для дарунків: св. Миколая, Різдво, Новий рік, імянини чи уродини. Американець має тільки Різдво. Здається, що нема такого, хто не мав би кому дати різдвяного дарунку: жінці, мужеві, дітям, батькам, приятелям, а навіть знайомим. За що купити?

От, не був би практичний американець, якби тим журився. Він не має нічого для себе на старість і тим не журиться, але на різдвяний дарунок має. Є такі банки, що приймають малі вкладки на закупно, різдвяного дару. Як цей спосіб поширений, про це свідчить сума 600 міліонів долярів, яку виплатили американські банки минулого року як ощадности, зложені на святочні дарунки. Це так багато, що минулого року навіть з тою виплатою лучили надії на злагіднення крізи. Дехто купує на дарунок, що сам уважає за добре, дехто посилає чек особі, яку хоче обдарувати, а дехто складає якусь суму в крамниці й подає адресу приятеля чи приятельки, яких хоче обдарувати. Управа крамниці вже сама повідомляє дотичну особу, що вона може прийти, коли захоче й вибрати собі довільний крам на таку-то суму. Нема що казати: американці практичні.

Але на 11 міліонів безробітних в Америці є певно багато таких, що не всилі нічого купити. А то ще й має бути освітлена ялинка, червоні паперові вінки, позавішувані на вікнах і свічки. Розуміється, що в таке свято мусить бути індик. Святочної вечері з кутею тут нема, а курку їсть американець у звичайну неділю так, як наш жид у суботу. Зате йдуть широкі приготування до Різдва. По торговних площах і крамницях лежать цілі стирти індичих трупів. Велитенські клітки з живими індиками стоять здовж вулиць. Деякі вулиці рояться від численних продавців найріжнішого краму (Christmas sale — різдвяна продажа). Це замітне особливо на деяких вулицях Ню-Йорку.

Ресторани вже заздалегідь подають на картах страв, скільки буде коштувати індичий обід (turkey dinner), зі сосом з ґоґодзів і що індик буде начинюваний великим присмаком — каштанами. Дискретно признаюся, що я завжди цю начинку відсував. Колиж кельнер питав, чи мені не смакує, то я відповідав, що мені забагато. Ледви вступляться із вулиць жінки „Армії Спасенья", вже появляються мущини в червоних убраннях, обшитих білим кожушком, ухарактеризовані в довгі білі бороди, вуси й довге волосся. І самі вони пузаті й такі червоні, як їхні кабати. Вони збирають для бідних на Різдво. Навіть у ню-йорській підземній залізниці увихається зі скарбонками джерзисітська вогнева сторожа. Крамниці прикрашені зеленю й вінками не тільки в середині, але й на зверху, а пасажі поприбирані — без прибільшення — гарніше як у нас парадна балева саля. А світла безконечно. Бистазові вікна так прикрашені, що вони мусять задержувати подорожних.

Американці вижидають Різдва так, як у нас діти. А що воно наближається своїм ходом, то їм за довго ждати. Тому дехто вже на кілька днів до Різдва завішує на вікнах свої червоні вінки й світить у вікнах свічки. Очевидно, що в ніч перед Різдвом вже всі освітлюють свою ялинку. У цю ніч усюди чути крик, чи то спів коляд. Щойно по півночі стихає.

На Різдво досвіта всюди тихо. Все спочиває. Ню-Йорк, якби вимер. Сіріє ранок. Часом тільки зашаркотить надземна залізниця. Серед тієї тиші вистукують мої черевики по бетонному бруку. Я йду до залізниці. Мені припадає на саме Різдво переїхати на просторі кількох сотень миль багато міст і містечок. Поїзд майже порожній. Хтож їхав би так досвіта на Різдво! Нарешті вже добрий день. Сонце доволі високо стоїть скрите за хмарами.

Всюди мертвий спокій: праворуч на океані і ліворуч на вулицях міст. Не то крамниці, але й доми позачинювані. На вулицях майже не видно людей, ані авт. Саме цим спокоєм відріжняється свято від будня американського міста. А ночами горять коліровим огнем високі ялиці з надписом під звіздою на горі „Merry Chrismas". За один день ціле свято кінчиться. Нема часу ані звичаю довше святкувати. Тільки ялинки грають колірами світла й червоні вінки з тонкого паперу висять на освітлених вікнах аж до нового року. При входах до палат богачів, як от при Ґремерсі-парк чи Ріверсайд-драйв миготять світла навіть на двох великих ялицях. Так святкують справжні американці.

Наші українці рідко де можуть святкувати своє Різдво. Хіба останніми роками, бо... кріза, нема роботи. Справляють вечеру з пирогами, подібну до вечері в нас. Але не всього потрібного можна тут роздобути до вечері. От, я був минулого року на Різдвяній вечері в свяченичому домі. Господині дому жалілася, що не має пшениці, тому подала свіжі хорожчі червоні сливці.

д... Іванового батька, що хоче його вигнати за якусь Італію чи Наталію, що вчепилася дурня і пише до нього „неприязвоїті" листи. Стережися мого пужала, бо, як виздоровію, то приїду до пана директора. З тим будь здоров. Твій батько Яким".

— Чуєш, що пише батько? — озвався директор до шестака Цвігуновича.

— То прошу пана директора — відповів наш Петро — тато бояться, щоби я не освідчився панні Стефці, сестрі Наталки. Де мені тепер до того? От добре, що залучили двацятку на чоботи. Пальці повилазили, а пан господар кляси сказав, що завтра вижене мене з кляси, як прийду в тих подертих чоботиськах.

— Та бігме — перебив йому директор — грошей у листі не було — і почав після своєї звички битися клопітно об поли і ходити поспішно по салі.

— Таж тато пишуть виразно — відозвався Цвігунович, — що залучують банкнот двацятигульденовий на чоботи для мене. Може служниця, або хлопці пана директора вийняли. Мої тато, як що скажуть, то ретельна правда! Гроші мусять бути. Вони ялівку продали. Босий не буду ходити!

Збентежений директор замовк, потім подумавши рад-не-рад сягнув до кишені, вийняв 20 гульденів срібняками і сказав: На! — але я не взяв...

Шестаки реготались, коли Цвігунович приніс до кляси в одній руці лист-автограф, Гринька Підгорбочного з підписом батька Якима, а в другій показував двацять директорських гульденів. Аж за тиждень покликав директор ще одного учня і передав йому лист, писаний жіночою рукою, а потім залишив уже таку практику. Сторожеві сказав, щоби почту віддавав відразу учням. Ціла вища ґімназія відітхнула.. Петро Цвігунович став серед товаришів мудрішим від Сократа.

•

Минуло більше двацяти літ. На поматуральнім зїзді, після урядової частини, засіли товариші і трьох професорів враз із старенькім директором до святочної вечері. Складову вечерю приготовили жінки священиків, адвокатів, учителів і урядовців себто, своїх чоловіків, які зїхалися.

— Що це за гарна пані тота, що подає торта? — спитав директор меценаса Цвігуновича.

— То Стефця, моя жінка, пане директоре,— відповів меценас.

— Я ще як шестак-лошак освідчився їй на саме Різдво, на її імянини. Китицю свіжих квітів, пуделко чоколядок і заручиновий перстенець купив я, пане директоре, за тоті двацять гульденів, що то їх... не було в листі мого тата... Тепер звертаю їх вам з подякою, других двацять даю на „Рідну Школу", а за відсотки випю при солодкім вині за здоровля пана директора.

Сміхові не було кінця! Директор пив іще за здоровля меценасової Стефці, її шестеро дітей, а Петро за Наталію і Гринька Підгорбочного, радника суду і колишнього писаря славного директора, за який директор добре заплатив, а Петро Цвігунович урядив свої Різдвяні заручини.

—o—

Справді, що край то обичай.

Але хто з українців може — звільнюється від роботи на своє Різдво. Церкви прегарно прибрані й освітлені, мало-що не переповнені. Вівтар горить світлом, пишається квітками. На хорах співають коляди, а в Шикаґо я чув і прегарну молодечу орхестру. У такий день складає церковна громада дари на утримання своєї церкви, як де може: 200, 500 і 1000 долярів. Колись було більше. Після богослуження йдуть з колядою а властиво їздять кількома автами, щоб зібрати дещо на „Рідну Школу“ в „старому краю“. Так, якби й у нас. Задурюють себе чим можна, щоби тільки створити собі под-бу рідного краю та його життя. Молодь, доки мала — помагає з дитячого зацікавлення, а підросте, то здебільша звикне.

Наш українець розжився в Америці часами почуває себе американцем, але в такі хвилини як Різдво мало хто чує себе чимось більше, ніж емігрантом. Скільки туги він виллє у такий день у старих піснях і... в сльозах! Часом важко життя на чужині, хочби й у добрі. Особливо важко тоді, коли вже зродиться повна, жива свідомість рідного краю.

Але багато американських українців леліє думку, що вони ще заживуть на рідній землі.

—o—

ЛЛЄТЬСЯ КРОВ.

АСУНЦІОН. 5. І. ПАТ. На основі інформацій з міністерства війни минулої неділі й понеділка полягло у боях 250 болівійців.

—o—

ПІСЛЯ ЗАНЯТТЯ ШАН-ГАЙ-КВАНУ.

ПЕКІН 5. І ПАТ. В останніх китайсько-японських боях під Шан-Гай-Кваном полягло на основі останніх обчислень 1.700 людей.

ПЕКІН, 5. І. ПАТ. Підчас бомбардування Шан-Гай-Квану згинуло 3.000 цивільного китайського населення. Около сто тисяч людей втікає на південь. У районі Шан-Гай Кван тепер уже спокій, оначе положення далі напружене, бо китайці укріпляють свої становища, сподіючись наступу японців.

Мирові переговори досі не почалися.

РАЙХСТАҐ СКЛИКАНИЙ НА 24. Ц. М.

БЕРЛІН, 5. І. ПАТ. Конвент сеніорів рішив на сьогоднішньому засіданні *скликати райхстаґ* на 24. ц. м. Внесення принято всіми голосами крім голосів комуністів і соціял-демократів, які домагалися скликання райхстагу вже на 9. ц. м. Представник ґітлерівців домагався, щоби на першому засіданні райхстагу поставити эголошене *внесення про заяву недовіря кабінетові Шляйхера.*

БЕРЛІН, 5. І. ПАТ. На вчорашньому засіданні конвенту сеніорів комуністична фракція зголосила внесення поставити на денному порядку нарад найближчого пленарного засідання райхстагу справу *ратифікації низки міжнародніх умов* про забезпечення заграничних рент, а саме з Польщею, Чехословаччиною і Францією Між іншим тому й відложено до 20. ц. м. дебату конвенту сеніорів над денним порядком нарад райхстагу. Крім того до райхстаґу вернула уже з державної ради низка інших міжнародніх умов, між іншим проект конвенції про летунську комунікацію з Польщею та умови про полекші в залізничному руху між Німеччиною і Польщею.

—o—

ҐІТЛЄР ПЕРЕГОВОРЮЄ.

БЕРЛІН, 5. І. ПАТ. Преса приносить сензаційну вістку, що Ґітлер мав у середу в Кельні конференцію з б. канцлером Папеном. Кажуть, що предметом розмови була можливість *обняття Ґітлером канцлерства* і Папен мав би посередничити в цій справі у Гінденбурґа. Рівночасно появилася у пресі поголоска, що Штрасер конферував з канцлером Шляйхером. З офіціяльних кол тієї поголоски не потверджують.

—o—

ЛЕТУНСЬКА КАТАСТРОФА.

БЕРЛІН, 5. І. ПАТ. В місцевости Шварц у Турингії впав шкільний літак, пільотований американським німцем Дельчом. Пільот наслідком потовчення вмер у шпиталі. Причина катастрофи невідома.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Святочний ребус.

Найтяжчий ребус у нинішних часах: Як перекраститися крізь свята?

Я направду маю великий талант до ребусів. Порозвязував масенну масу і напевно ще порозвязую, але як розвязати цей — далебі не знаю.

Вже здавалося мені, що маю розвязку.

— Поїдемо на провінцію, до знайомих — кажу до жінки.

— А скільки це буде коштувати?

— Зараз возьму на папір... Два і пів білету туди — 24 зол., назад так само, разом 48.

— А возій?

— По золотому від особи — 6 золотих.

— А служниця, а на преферанса, а щось випадає привезти!?

— Треба 70 золотих — ствердив я з сумом.

— Дай мені їх, а побачиш, які я тобі свята вшкварю.

— Вірю, але не маю.

— Може до ближчих знайомих?

Я перейшов у думці всі стації і перестанки довкола Львова. Не знайшов нічого підходящого. Одні знайомі самі виїздять на міс дальшу провінцію, другі дістали вже давніше замовлення на інших гостей, треті, здається, не будуть справляти свят з тих самих оглядів, що ми.

— Нема — кажу.

— В такому разі я роблю свята дома.

— Про мене.

— Але ти мусиш мені дати гроші найдальше в четвер.

Я вирячив здива очі.

— Гроші?! Звідки?..

— Таж нині вже 4 січня.

— Не „вже“, а „щойно“.

По хаті війнуло морозом подружого непорозуміння.

Ах, скільки цього року буде таких морозних подувів по українських хатах!

І отсе вже третій день ходжу по місті і розвязую ребус: Як перекраститися крізь свята? Світ такий сірий, оловяні хмари гнітять, на душі запари від холодного вітру, а з очей котяться сльози зовсім мов від морозу.

Аж нині блиснуло сонце. Глянув я: Направду світ не такий сірий, вітер не такий холодний, а морозу ні сліду. Навіть снігу нема, як водилося в давніших часах. Радісна творчість не тільки сіла мрякою на душу, але навіть і сніг зіла.

Аж нині — сонце.

Розвязка трудного ребуса, вихід з ситуації, прочищення домашної атмосфери.

Будуть свята і то — зовсім добрі. А головне — дешеві як ніколи.

Святий Вечір...

Спершу трохи споминів, одна-дві коляди, щоби викликати відповідний настрій. Потім одягаєтесь і з родиною на вулицю.

Неможливо, щоби в той час не трапився якийсь знайомий. Засада: Кавалер і добре ситуований.

— Дай Боже здоровля. Цілую ручки — він.

— Дай Боже! О, як добре, що вас стрінули — це ви.

А помовчавши хвильку додаєте:

— Можеб ви так з нами на чарочку - дві? Таку антиалькоголеву. Хе-хе-хе.

Мало є таких, які не зловляться.

— Прошу дуже. Однако не маю що з часом зробити.

Кажеться: чарочку - дві, а пишеться і три і чотири і якась рибка і борщик і ще там щось. Залежно від апетиту знайомого. Напевно буде на це чи на те делікатно натякувати.

— Я минулого року їв тут смаженого коропа. Капітальний!

А ви:

— Прошу дуже. Можемо й сьогодня.

І пробуєте...

Вкінці приходить найтяжча часть ребусу — платити.

Ви за кишеню і — розпучливий рух рукою по коліні.

— Маєш тобі! Забув гроші... Може ти взяла? — звертаєтесь до жінки.

— Ані сотика. Я була певна, що ти..

Тоді до знайомого:

— Будь ласка, виручіть. Бачите така неприємність...

Не існує кавалер, який не мав би перед святами кільканацять золотих у кишені, а вже напевно не існує кавалер, який мав би кільканацять золотих і не заплатив би рахунку за даму і діти.

Вкусить себе в коліно, а заплатить.

Це був би Свят-Вечір. А що властиво є Різдвяні Свята як не Свят-Вечір. Коли добре його відсвяткувати, то потім цілі свята вже можна тільки гикати.

А як зголодніете — то повторити справу.

Такий проект Різдвяних Свят подав один мій товариш - кавалер.

— А як не вдасться — кажу.

— Чому не вдасться! Я сам на власній шкірі цього досвідчив. І то не на свята, а в звичайну неділю. Трицять золотих мене це коштувало.

Га! Спробую...

Одно мене журить. Шоби цього фейлетону не прочитали львівські кавалери, бо ціла справа пропаде.

А ребус лишиться нерозвязаний.

Галактіон Чіпка

ІВАН ГЕРАСИМОВИЧ.

Алькоголь, тютюн та економічна криза.

Що говорять цифри?

По офіціяльним даним за 6 літ (себто від 1925 р. до 1930-31 р.) загальний державний прихід зі спирту (оковитки і горілок) зріс із 266 до 723 міліонів зол., себто на 270 відс.!

Очевидно, на цьому не кінець. Вдруге стільки, як не більше, мають горальники, рафінерії, фабрики ріжних горілок, шинкарі, реставратори і т. п. Отже *населення Польщі пропиває 1 міліярд 500 міліонів золотих річно.* Опріч того тяжкі міліони йдуть на пиво вино й інші алькогольні неспіртові напитки.

Приблизно стільки саме, що з алькоголю, має державний скарб доходу з тютюну.

Відсотково виходить, що українці в Польщі — числячи по стані з 1930-31 року — видавали річно 400 міліонів на алькоголь і вдруге стільки на тютюн, — *разом 800 міліонів!*

Тепер, що правда, з причини великої фінансової скрути видають люди на алькоголь і тютюн загалом менше, як попередніми роками. Припустім, що уживання алькоголю і тютюну зменшилося навіть на половину, отже замість 800 міліонів видають тепер українці тільки 400 міліонів на алькоголь і тютюн. Чи це мало?

Якщо український нарід ужив би ті міліони на пожиточні і продуктивні справи: на „Рідну Школу“, на кооперативи, на поліпшення господарства, на будову фабрик, на освітні, культурні гуманітарні і т. п. цілі, то очевидно зріс би наш добробут, а безробітні найшли би нові варстати праці.

Тільки 1 відс. з того, що український нарід видає на алькоголь і тютюн, дав би „Рідній Школі“ 4 міліони, а 10 відс. принесли би 40 міліонів, отже це далоб „Рідній Школі“ змогу забезпечити істнуюче українське приватне шкільництво та розбудувати його відповідно до потреб нації.

Клич: „Геть з алькоголем і тютюном!“ починає вже в нас приїматися. Гурт визначних українок і українців започаткував даших тих, що здержуються від уживання алькоголю й тютюну. В парі з тим повинен здобути право громадянства і другий клич: *Замість на алькоголь і тютюн — гроші на „Рідну Школу“!*

Цей клич набирає актуальности саме в часі Різдвяних Свят, коли то неможливий сопух алькоголю і клуби тютюнового диму затроюють воздух і псують святочний застрій, ті рідкі хвилини забуття серед теперішнього горя, яке переживає наш нарід.

Правда — не легко воно позбутися привички, особливож, коли вона перейшла вже у пристрасть. Одначе сильна воля може доконати чудес. Могли перемогти свій наліг одиниці, що роками не розставалися з тютюном та алькоголем, можуть — при добрій волі — доконати цього й ширші маси.

Треба тільки зрозуміння, що ми за бідна нація, щоби сотки міліонів пускати з димом, щоби за сотки міліонів купувати алькогольну отрую, яка стільки нещасть та економічної руїни принесла вже нашому народові.

Теперішня економічна криза нехай дасть почин до збереження тих міліонів і міліярдів для української нації! А тоді й кризу легше перебудемо і матимемо засоби до творчої праці.

—o—

ЗАСУДИ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

В судовому трибуналі Радянської України запав присуд у процесі 15 членів комуністичної партії, яким закинули *рільний саботаж, укривання збіжа та звязки з українськими селянами.* Всі обвинувачені займали відповідальні становища в радянській адміністрації. Головного обвинуваченого Анистрата засудили на кару смерти, пятьох обвинувачених, між ними члена ВЦК радянської республики, Паламарчука на 10 років на соловецьких островах. Дальших девятьох обвинувачених засудили на кари вязниці від 3 до 8 років.

Катастрофа на морі.

ПАРИЖ, 5. І. ПАТ. На основі звідомлення капітана корабля „Атлянтік“ пожежа вибухла в год. 3.30 в одній пасажирській кабіні І. кляси. Хоч усі кинулися гасити, вогонь ширився так швидко, що незабаром цілий передід станув у вогні. Клуби грязкого диму унеможливлювали ратунок. Радієва стація корабля пустила негайно один сигнал, який підхопила відбірна стація під Гавром і стація німецького корабля „Рур“, що перший наспів з допомогою. Дальших закликів на допомогу не можна було вже видати, бо радіотелеграфісти мусіли покинути кабіну. В катастрофі згинуло 30 осіб залоги. Пасажирів на кораблі не було. Капітан корабля Шуфс з 8 моряками скочив у море останній. Вирятував їх голяндський корабель „Ахіллес“.

ЛЬОНДОН, 5. І. ПАТ. Кораблям удалося причепити кабль до горіючого корабля „Атлянтік“ і його притягнуть до Веймавту.

ПАРИЖ, 5. І. ПАТ. Катастрофа корабля „Атлянтік“ викликала тут велике враження. Преса подає дуже докладні описи катастрофи, одначе не подає її причин. Усі часописи підкреслюють, що конче треба перевести якнайдокладніше слідство, яке заповіло м-ство торговельної фльоти. Деякі часописи пригадують катастрофу корабля „Жорж Філібар“ і рішучо відкидають здогад, начеб причиною обох катастроф міг бути звичайний випадок, а думають, що правдоподібніше є, що катастрофу спричинила зла воля або атентат.

МАКЕДОНСЬКІ ВБИВСТВА.

СОФІЯ, 5. І. ПАТ. Після атентату на директора щоденника „Македонія“ Ефімова уладили погоню за виконавцями його. В погоні був ранений один атентатчик Траяндов. Його відвели опісля до шпиталю. Сьогодні Траяндова вбила шпитальна доглядачка. Поліція арештувала вбивницю.

БУРЕВІЙ.

ОСЛЬО, 5. І. ПАТ. Над усією зах. Норвегією лютував буревій. У пристані Берген буревій перевернув журавля (кран) високого на 40 м. У пристані затонуло багато кораблів.

За спільний фронт проти атеїзму.

Професор етики на католицькім університеті Фордгем в Ню Йорку, о. Гнат В. Какс, виголосив промову, в якій вказав на зріст безбожництва в радянській Росії, Мексику, Еспанії та інших краях і закликає всіх віруючих людей, християн і жидів, злучитися разом до спільного поборювання атеїзму. „Так, як всі віримо в Бога, в безсмертність душі, маємо спільне зрозуміння добра і зла, так і спільно можемо злучитися на такій спільній плятформі задля поборювання цього руїнного явища“ — каже о. Какс. — Це був уже третій відчит цього професора для виказання лиха, яке походить з поборювання християнських засад, що приняті як головні основи етики в цілому світі.

В католицькій катедрі св. Патрика проповідував о. Томас Ґретем, який звернув увагу на безцільну боротьбу деяких кол громадянства, а навіть і деяких держав проти церкви. На основі історії проповідник виказав, що така боротьба кінчилися завжди побідою церкви. Тому безцільна боротьба Мексика, більшовиків та ще декого проти церкви, а краще енергію, витрачену безцільно, звернути на конструктивну працю.

ШЕФ АМЕРИКАНСЬКОЇ СХ. СЕКЦІЇ В ЯПОН. АМБАСАДОРА.

ВАШИНГТОН, 5. І. ПАТ. Шеф східної секції в державному департаменті відвідав японського амбасадора. Зміст розмови держать у тайні. Всеж до преси передісталися вістки, що японський амбасадор має сьогодні бачитися із Стімсоном.

Американський делегат Лейтонової Комісії розмовляв із Гувером.

ДИМІСІЯ МАДЯРСЬКОГО МІНІСТРА.

БУДАПЕШТ, 5. І. ПАТ. Міністр закордонних справ Путь подався до димісії. Його наслідником буде мадярський посол у Берліні Каня.

ЛЮТУЄ ВІСПА.

КОЛЬОМБО (ЦЕЙЛЬОН), 5. І. ПАТ. На всьому острові лютує страшно віспа. Влада хоче защепити около 2 міліонів цивільного тубільного населення. З европейців ніхто не захорів.

Німеччина не платить за окупацію.

НЮЙОРК, 5. І. ПАТ. Кореспондент „Герелд Трібюн“ повідомляє з Вашингтону, що Німеччина повідомила уряд Зл. Держав, що мусітиме відложити деякі виплати з титулу довгів, яких речинець минає 31. березня 1933. Сума, що її Німеччина повинна в цьому речинці заплатити, доходить до 33 міліонів марок. Довг цей повстав у звязку з коштами удержування окупаційної американської армії.

ЛОВИ ЧИ ЗВОРОТ КОЛЬОНІЙ.

НАЙРОБІ, 5. І. ПАТ. Приїхав тут кн. Губерт, внук бувш. цісаря Вільгельма. Хоч князь сказав, що подорожує лише тому, щоби розглянути аграрні відносини та щоби полювати на львів, усеж думають тут, що ця подорож є в звязку з тим, що Німеччина домагається, щоби їй звернули африканські кольонії.

Італійський страйк у польських теле- і радіотехнічних варстатах.

ВАРШАВА, 5. І. ПАТ. У польських державних телефонічних і радіотехнічних варстатах вибухнув страйк, заініційований та ведений робітниками, що є під впливом комунізуючої лівиці ППС ЦКВ і комуністичної партії. Робітники від трьох днів не кидають фабрики, а рівночасно не працюють. Причиною страйку є те, що дирекція приноровила законом передбачене устійнення відпусткових оплат у залежности від скількости днів заняття. Розпорядок основується на переведеному в варстатах зменшенні скількости днів праці в тижні.

Дирекція візвала робітників, щоби 5. січня в год. 13. приступили до праці, а рівночасно застереглася, що хто в цьому речинці не вернеться до праці, з власної вини матиме зірваний контракт. Тому що це повідомлення осталo без успіху в год. 13., влада безпеки сьогодні взялася опорожнювати фабричний льокаль.

КОЛИ АМЕРИКА УНЕВАЖНИТЬ ДОВГИ?

Америка збільшить обіг банкнотів.

ВАШИНГТОН, 5. І. ПАТ. Підчас дискусії над справою довгів у палаті один із провідників демократичної партії Робісон сказав, що уряд Зл. Держав могтиме почати переговори в справі ревізії або анулювання довгів із поодинокими довжниками щойно як вони сповнять зобовязання або достаточно оправдаються, що не можуть платити.

Сенатор Бораг у дискусії сказав, що в Зл. Державах годі буде вдержати паритет золота без збільшення обігу банкнотів. Одним із засобів привернення добробуту була би поправа торговельних курсів.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 7. СІЧНЯ 1933.

АНАТОЛЬ КУРДИДИК.

Оперетка „Меді“.

Я мушу Вам це оповісти. Хочби на доказ, що подружжя дуже складна справа і що життя має куди більше фантазії, як всі письменники-фантасти разом.

Ви знаєте, що редакція „Світу“ має чудову домівку з вікнами на парк, але проте даремне Ви шукалиб у ній редакторів. Приходимо раз на тиждень, коли вийде число. Просто: беремо ще мокрий від друкарської фарби журнал і несемо чим скоріш до домівки, де з ясними очима передаємо його адміністраторові: це робить на нього добре враження, він всміхається своїм суворим обличчям (чому таких облич не мають судді?) і охильний навіть тоді говорити про евентуальний зачет на платню або віддачу грошей за квіток, на якому пишемо: „На ріжне я зол. одержав“. Це ріжне — трамвай, чай, останній часопис і т. д.

Зрештою — сидимо в Центральній. Це має свої користи. Довжники не знають, де Ви і пишете спокійно. Можете навіть вдавати, що пишете, переглядаючи ріжноманітну світову пресу.

Власне отак зачитався я в найновіший „Космос“ (1.25 марок число), докладніше в статтю про нові досліди електричним током на бактеріях, коли це двері — шах! У Центральній вони відчиняються тихо.

І ми зустрілися зовсім так само, як про те пишуть у новелях: в каварні. А три роки не бачилися.

Коли ми вже надивилися один на одного (але виглядаєш — каже до мене Микола. — Від чогож маю добре виглядати? — відповів я), на стискали собі руки (він ґратулював мені за якісь віршилища, писані шість літ тому, а друковані два роки тому), перше моє питання було:

— Ну, а як Дарка?

(Дарка — великі-великі очі. Струнка постава. Пушистий ковнір по очі.)

— Гм! — всміхнувся він. — Ми живемо дуже добре. Дуже добре.

Підчеркнув це друге „дуже добре“ не, щоби викликати враження, як це роблять промовці, а щиро. Я це бачив по його очах, а ці очі я знав з 10 літ. Сиділи поруч мене в клясі.

— Змінилася?

— Н., я змінився. Знаєш, то я був винен.

Я зробив щось таке устами, мовби „агі“ або „ов“, бо якщо маю ще память три роки тому страшенне нарікав на свою дружину. Просто: був романтик і виідеалізував жінку. Колиж минула артистичну карієру (так, немов би до мистецтва не знаю кращого), відчинив очі і побачив, що Дарка звичайнісінька жінка. А мешти, а панчохи, а капелюх, а нема в що вбратися, а зломав їй артистичну карієру (так, мов би до мистецтва можна влізти кожній жінці), а мала якусь партію, а бідує і т. д. і т. д. Якщо ви жонаті, будете знати. Я пізнав Дарку і знав тільки, що расова жінка. Расовіж жінки надто дбають за расу, щоби дбати за мозок. І лютий був на неї, що мому друзяці зламала життя, бо він блід, худ, дістав морщини — котився в низ, як камінь по похилій площі. (В очі я завжди чемний: „Поклін, пані Даро! Як Микола? Чому він такий сумний?“)

— Так кажеш, ти винен? А чомуж ти винен?

— Оттакі, як ти, винні — каже Микола. — Письменники. Понаписуєте всякого про жінку, чоловік нагодує тим свій дух і ніби з окулярами ходить. В кожній жінці бачить янгола, а той янгол тільки тобі мріє, що про фільму, що про працю в ньому і з тієї причини кохається у Валентіно, в Ґайдарові, в Петровичу. А ти маєш подерті скарпитки, припалений обід і ще Бог зна що.

— Чекай, але чому ти якраз винен?

— Коротко — відповів він, мішаючи чорну каву, яку я вже казав подати, щоби підчеркнути свою журналістичність. — Як ото все зайшло... А до чого доходило: пише собі поза мої плечі до якогось капеляна, щоби її найшов посаду в бюрі у війську, здибається з якимсь лапсердаком на стації, а той вписує їй в нотесик: „Як важко ми платимо за хвилини щастя..“

Мій друг має ту прикмету, що завжди відбігає від теми (в школі діставав за це завжди „недост.“ із задач) і я пригадав йому в третє:

— Але чому ти винен, скажи!

— Просто я подумав: Чорт його бери, зненавидів хату, приходив опівночі, зранку сварився і тікав на цілий день. Вона погрожувала, що поїде до матері, я чекав і давав їй на дорогу гроші — ну, ще одне незрозуміле подружжя.

— І ти її зрадив, правда?

— О, ні, брате! Я був за розбитий. Сидів отак, курив, ходив, як божевільний по місті, щоби найти кого, читав часописи і сидів у бюрі. Кінець. А про неї найгірші думки. І от, знаєш — ти знаєш Марусю? Памятаєш?

— Марусю? Ага, ага, памятаю. А вона де?

— Хто її зна! — махнув Микола зневажливо рукою — хіба мені було цікаво? Або тепер цікаво?

(Маруся — манюська постать в синій шапочці, розумні очі і сипка мова.)

— Але оттоді багато думав про неї. Тужив просто. Якось не смів запитати по телефону, хоч знав число, але отак ходив тай думав. А Маруся — ти знаєш: контраст. І так якось тягнулися ті дні — ну, нехай не згадую. А Маруся м. ін. теж така, як Дара і теж виідеалізував її. Ще з того часу — ти знаєш. Так то вміла вхопити і мовою і своїми листами і вченістю. Ти — мала цілу бібліотечку соціольогів...

Микола знов відбіг від теми, але я повернув його увагу на цей раз на каву:

— Пий, Миколо! Вистигне!

— Спасибі. Ти завжди таку редакторську?

— Era! Ну і як то все скінчилося?

ІНЖ. ЕВГЕН ХРАПЛИВИЙ

Наша кооперативна трирічка.

Останні Загальні Збори Ревізійного Союзу Українських Кооператив, що відбулися 29. XII. 1932 р. приняли низку резолюцій для нашої кооперації, а в них і загальний плян роботи нашої кооперації на найближчі три роки: 1933, 1934 і 1935. Наша кооперація як цілість уперше проголошує плян своєї праці на роки наперед. Бо досі тільки „Маслосоюз" зі своєю підбудовою працює у рямцях пятирічного пляну, якого два роки саме вже минули.

Пляновість праці це найблизча потреба кооперації. Бож вона береться за перебудову теперішнього господарського та суспільного ладу, за творення нових господарських форм, за поборювання господарського визиску. Проти кооперації стоїть кріпкий ще сьогодні світ капіталізму, посередників, банкирів і великих купців, які розпоряджають не тільки маєтковими богацтвами, але й досвідом та розумом у цих справах, які ведуть десятки, а то й сотні років тіж самі торговельні чи банкові доми, родини чи стани.

У цій, сьогодні напевно нерівній боротьбі кооперація є тою частиною, що мусить добувати собі і всіх прихильників і місце у теперішньому господарському світі. А відомо, що добувати важче, боронитися лекше. Кооперація висуває масам свої ідеали, ними їх переконує. Але приватники мають засоби, які богатьох слабодухів держать у себе. Тому кооперація — для праці серед мас — мусить організовано та систематично працювати, мусить мати пляни праці, коли сама працює над будовою організованого, плянового господарського ладу. Тому то перший суцільний плян праці цілої нашої кооперації, розложений локищо тільки на три роки, вказує на те, що наша кооперація хоче переводити задумане в діло не припадково, а пляново.

Проголошений зборами РСУК трьохрічний плян праці нашої кооперації, від 1. січня 1933 р.. відомий тільки у загальних рямцях із принятих резолюцій. Для практичного переведення мусить бути, очевидно, детальний плян праці для кожної форми кооперації, чого в цьому загальному пляні не подано. Бож практична робота, згідно з цими загальними напрямними, вимагає урухомлення відповідних грошових чи інших матеріяльних засобів, орґанізаційних і пропагандивних заходів і відповідного людського апарату, або інакше детального фінансового, організаційно пропагандивного та виконавчого пляну. Ці всі пляни вимагають, очевидно, також відповідного зміцнення і поширення праці самого РСУК, бож від його праці залежить у великій мірі те, чи вдасться перевести в життя намічене в поодиноких ділянках кооперації. Деякі напрямні, подані в резолюціях Зборів РСУК можнаб уважати фрагментами такого пляну праці самого РСУК, але саме для цієї централі не подали до відома пляну внутрішньої розбудови роками, а із самого ухваленого бюджету РСУК цього не видно.

Трьохрічний плян праці передбачує розбудову всіх чотирьох фахових централь і їх підбудови.

Підбудова **Центросоюзу**, себто хліборобська кооперація для загального закупу і збуту, має за ці три роки приєднати нових членів, а зокрема жінок, має перейти у споживчих товарах на торг тільки за ґотівку, має усунути наслідки боргової господарки (сплатити зобовязання), розбудувати збут хліборобських продуктів (5 нових ячних експортових маґазинів), в тому живини, фасолі і конюшини, закріпити і поширити співпрацю з „Сільським Господарем" для покращання і уодностайнення хліборобських продуктів. Сам „Центросоюз" має поширити виріб мила до 7 ваґонів місячно, змеханізувати свою фабрику батерій та приступити до реалізації двох дальших фабрик (поза милом, батеріями і нитками) та в третьому році пляну працювати так, щоби збутові і виробничі ділянки його праці покривали всю його адміністрацію, себто щоби посередництво товарів міг переводити без накидки. Ця остання постанова, висунена зрештою вже давніше „Центросоюзом", матиме велике значіння для цієї ділянки нашої кооперації, бо низькі ціни — це найкращий аґітатор за покупцем.

Маслосоюз має прямувати до того, щоби районові молочарні приєднали в члени передовсім усіх дотеперішніх доставців молока, щоби ці молочарні збільшували денну скількість перероблюваного молока на 2.000, далі 3.000, а вкінці 4.000 літрів, щоби ці молочарні виявувати відповідними будинками і машинами, щоби далі вводити контролю молочности і т. д. Вкінці висунули домагання, щоби кошти виробу масла знизити у р. 1933 на 20 відс. ціни масла, в р. 1934 — на 18 відс., а в р. 1935 — на 16 відс. ціни; ця точка є дуже плинка, бо цін масла не установлює сама наша кооперація, а ринок взагалі, тому кошти продукції у відсотках від цієї ціни не все буде можна докладно держати у поданих границях; обнижка цін на масло приводить автоматично збільшення відсотка на виробництво і навпаки.

Центробанк має подбати за те, щоби його виявували відповідними фондами, потрібними для нього, як центральної каси нашої кооперації. Постанови про це наша кооперація вже ухвалювала, ще раз потверджувала і потім не виконувала. Тому цікаво буде слідкувати, чи це чергове рішення буде зреалізоване та якими засобами. Бо досі виявилося, що самих рішень — за мало. У пляні передбачене теж зактивізування інших (досі мало чинних) Українбанків та поширення масової ощадности. Подробиць поширення дрібної ощадности в пляні нема, нема і згадки, яку ролю буде тут мати Т-во „Ощадність", про те дізнаємося щойно з дальшої практичної роботи. Плян передбачує піднесення власного майна Центробанку до 600.000 зол. та зріст його оборотових фондів до 2 міл. золотих. Про райфайзенка і їх плян розбудови плян не говорить.

Вкінці **Народня Торговля**, як Краєвий Споживчий Союз, має зміцнити себе через придбання нових членів (коло 1.000 осіб), через стягнення вже декларованих досі уділів, через заснування 5 нових складів, через збільшення торгів і зменшення боргів, через дальшу і справнішу опіку над міськими спож. кооперативами, через розбудову гуртового торгу разом з Центросоюзом. Плян каже, що дальші подробиці цієї ділянки праці зясує „Нар. Торговля" з „Рев. Союзом".

На закінчення сказано, що **Окружні Союзи Кооператив** мають у рямцях цього трирічного пляну випрацювати свої 3-річні пляни до кінця березня і предложити їх РСУК. Шкода, що Окр. Союзи не мали змоги зробити це раніше, бо тоді можна би не тратити 3-ох місяців, які для організації і переведення пляну в першому році є дуже важними (зима).

Осьтак виглядає плян 3-річної практичної робсти нашої кооперації. Багато його вимог є залежні від зовнішніх умовин, тому їх виконання буде можливе у звязку з розвитком цих останніх. Інші вимоги пляну звязані тісно з поширенням **кооперативної свідомости, освіти і науки,** з вишколом фахівців, пропаґаторів і орґанізаторів. Без людського елементу годі розбудовувати кооперацію і її поширювати. Це є основа, яка заважить, чи наша кооперація цей плян виконає чи ні. А ця сторінка у нашій коо-

— А отак: Наша спілка купила ліс на вируб. Коло Косова. На Гуцульщині. Я мав відпустку, але зрікся її, пропонуючи, що поїду в Косівщину наглядати за роботою. Жінка так мені була обайдужіла, що їхати — не їхати — все одно. З місяць ми жили, як співльокатори, тільки, що співльокатори звичайно люблються. От я бачив таких нпр. співльокаторів у моєї тещі...

— Чекай! І жінка туди приїхала?

— Ні! Я залишив їй стільки грошей, що якраз на життя. Поїхав тай кінець. Вона може й задоволена була. Ото походить по Львові, а тут завжди якийсь тип найдеться, що скаже комплімент на її ноги. А вона такі компліменти рік самятає...

— А ти?..

— Я? Так би мовити, залюбився удруге в Марусю. І то так, як бахур. Як штубак. Тужив, не спав, згадував, вірші — навіть якісь дурні поезії нашкрабав. Тож гори були, поезія. От якби ти в такі гори поїхав, мав би тему до...

— А Дара?

— Отже треба тобі, щоб до Косова заїхав театр. Ставлять оперетку „Меді". Мені вже надоїла була трохи примітивність: ні то книжки, ні часопису, ні кіна — пішов. А ти був на „Меді"?

Я пригадував щось, не тямив, але щоби не компромітувати себе, відповів, між кавою я папіроскою:

— Був тричі. Славна оперетка! Але причому тут ця „Меді". Хіба ти зустрів на салі Дару? З кимсь?

— Видиш? Із тебе виназить письменник! — засміявся він і відсунув каву. — Якби ти писав про мене повість (претенсії! — подумав я), то так ти і скінчив би: Дара приїхала з кимсь іншим, я її прихопив на вулиці, тамтого збив на котлет, а вона на коліна і вже прекрасна дружина. Ідемо на спільне щастя в гори. Правда?

— Може! — відповів я, не радий, що відгадав мої здогади. Страшенно не люблю, коли хтось краде мені тему. — Отже як?

— Як ти був на „Меді", то там в другій дії є таке місце, що Меді каже до своїх адораторів: „Кожний мужчина що має жінку, ідіот. Він ніколи не бачить в ній того, що бачуть інші. За його жінкою вганяють друзі, накидаються, захоплюються, а він сліпий і ідіот". Чи щось таке. Отже я йду до дому після тієї оперетки, зглядно іду 18 км. вночі і роздумую. А таки справді: Чи не я такий? За моєю Дарою оглядадаються, зачіпають, прохають до товариства... І я отак придивився — ну, тиж сам знаєш: хіба Дара погана жінка? Великі сині очі, губки...

І він розвівся над красою своєї жінки. Я спинив його, коли він почав описувати, як вона цілує. Але мав рацію: Дара була гарна і расова.

— А скажи: хіба за поганою побігнуть? Хіба ти зачіпив би?

— І що? Ти зараз написав до неї, щоби приїхала?

— Ні! Відси вже пішло отак. Я ствердив, що я ідіот і вирішив, що ідіотом не думаю бути, тим більш, що Дара гарна. А зрештою, чого вимагати від жінки? Фільософії? Політики? Економіки? Поезії?

Я подав йому папіроску. Він розгорячівся, аж палав. Курив і руки йому дрожали.

— Я вернув стужений за Дарою. Добачив в ній оту Дару, що маю тепер. Вона вдоволена з мене і господарить дуже добре. І вже їй оті Петровичі повилітали з голови. І сидить в хаті цілими днями зі мною. Читаємо часописи...

— І вміє говорити, правда? — вкинув я, радий, що в мого друзяки все добре.

— Ні! Те, чого вона не знає не рухаємо. Я ніколи на такі теми не сходжу. А вона іноді запитає — виясню. От і все.

— І кажеш — живете щасливо. А де вона?

— А є зі мною. А ось я таки чекаю на неї. Пішла до фризієра закрутити зачіску.

— І ти позволив? — спитав я здивовано, бо Микола був завжди проти т. зв. моди.

— Знаєш. жінці треба позволити бути завжди кокетливою. Чи то вона робить це для тебе, чи ні — кажи, що то для тебе — і навіщо дразнити себе? А за отакі малі видатки маєш спокій. А ти може пішов би з нами до театру? Ми йдемо! Оце власне чекаю на неї...

— Що сьогодні в театрі?

— Видиш, редактор! — всміхнувся він знов. — „Меді" грають...

Як бачу, то ти полюбив цю оперетку — засміявся з черги я. — Я був уже, але піду. Цікавий бачити Дару...

Ми побалакали ще з пів години. Викурили десятку папіросок. Я оповів Миколі про свою хату, дружину і про маленького мого Юрчика (такого другого хлопця у світі нема), про свою роботу, про статті, про те, що журналістика дуже цікава, бо щоденно маєш щось нове—нпр. в нашому випадку ту розвідку про вплив електрики на бактерії — і підніс якраз „Космос", щоби показати Миколі, кілько вольтів витримує бациль туберкульози, коли двері: шах! В Центральній вони відчиняються тихо.

Ми глянули і піднялися. До нас йшла пані Дара. Виглядала з обличчя на щасливу жінку і очі її до чоловіка засвітилися.

— Вибач, що я тебе заставила так довго ждати... А, це ви? О, скільки літ...

Подала мені праву руку. Ліву вхопив Микола і я бачив, що він тримав її біля щоки довше, як цього було потрібно для поцілунку.

Ми сіли втрійку, а за банальною розмовою я бачив в очах Миколи щось таке, що вирішив зразу:

— Ви будете ласкаві вибачити мені. Я забув, що маю засідання в 8-ій. Важне редакційне засідання. Вибачте. Я вас відвідаю, якщо дозволите. Ви в „Савой" — ти згадував, Миколо. Завтра в одинацятій...

Я думаю, що я добре зробив, що не пішов з ними. Вони були після довгого часу у великому місті і їм треба було натішатися в ньому собою.

перації мусілаб найти теж практичну розвязку у пристосуванні її до цього трьохрічного пляну праці. Тоді булаб запорука, що плян вдасться провести.

Треба згадати і про те, що наша кооперація охоплює чимраз новіші ділянки сільського господарства, а з тим необхідно мусить чимраз більше брати собі в допомогу **агрономію** і агрономів. Без цього не буде теж правильної праці хліборобської кооперації. Тому треба буде в майбутньому витати зрозуміння ваги агрономії, як підвалини нашої хліборобської кооперації. Тоді і виконання цього пляну праці нашої кооперації буде можливе і лекше.

„Святкуймо свята без алькоголю“!

Українське протиалькогольне Т-во „Відродження“.

ЛУКА ЛУЦІВ.

Сьогочасна галицька поезія.

(Галицька та буковинська поезія XX. віку. Вибір і стаття Б. Якубського. Книгоспілка, Київ, 1930, ст. LXX + 185).

„Сьогочасна галицька поезія“ — здвигне раменами здивований читач. Деж нові збірки поезій, де нові видання старих творів для хапчивої читаючої громади, де поезії в періодичних видавництвах?

Правда, нічого з того немає — а проте можна писати про сучасну українську поезію в Галичині, коли вийшла така груба антольогія.

Що це таке сучасність? Чи до неї зараховуються всі поети, що носять своє грішне тіло на нашій безгрішній землі? Чи може ті із мертвих тілом, які живуть своїми творами серед нашого покоління? Що то своїми ідеями, одітими в мистецьку форму поетичного слова, формують творчі ідеали сучасників „йо-йо“.

По світовій війні затіснився круг людей, що заглядають до збірок нововиданих поезій. Ще менше сягає публика по твори т. зв. клясиків. Це явище не тільки наше. Нагадаймо гітлерівські вибрики проти найбільшого з великих — творця „Фавста“. А проте не перевелися поети на землі. Є вони і серед нас. Одні бачать світ і людей крізь призму порівнянь, метафор і алітерацій — бо таке світосприймання є їхньою вродженою прикметою і душевною конечністю. Другі сягають по дзвінкі рими, бо їхнім бажанням є втягнути при помочі бурхливих і розгойданих ритмів до свого табору якнайбільше ідейних прихильників. Вічно існують і графомани.

Б. Якубський не пише про поетів сучасників, тільки про поетів XX віку. Цілком вірно, бо хто сьогодні знає, що Ф. Коковський був колись членом „Молодої Музи“ і видав тому двадцять кілька літ книжку віршів „Настрої“? Та й сам критик признає, що до вибору взяв і кількох навіть у найменшій мірі неоригінальних „підголосків“ і епігонів. А може саме вірші Коковського уповажнили Якубського згадати в наголовку і про Буковину, бож у хрестоматії немає ані одного поета буковинця (бережанець Коковський студіював якийсь час у Чернівцях!).

Не знаємо, чому впорядчик втягнув до свого вибору галицької та буковинської поезії — Мелетія Кічуру, ані словом не згадав про рівнож галичанина Василя Атаманюка. Поминув також двох справжніх буковинців і правдивих поетів, пок. Володимира Кобилянського і Дмитра Загула. Всі три названі поети, подібно як Кічура, творили на Україні. Нам здається, що при таких обласних збірниках рішати може або тематика або саме тільки місце уродження поета.

В антольогії заступлені твори пятнацятьох поетів. Девять з них працювали вже перед війною: Б. Лепкий, П. Карманський, В. Пачовський, Ст. Чарнецький, О. Луцький, Ф. Коковський, С. Гвердохліб, М. Підгірянка і М. Кічура. З молодших, що то після війни далися пізнати читаючій громаді — заступлені М. Рудницький, Ю. Шкрумеляк, В. Бобинський, О. Бабій, Ст. Семчук і О. Петрійчук.

Про вибір саме названих авторів не пишемо нічого, бож це річ смаку впорядчика. Найбільше віршів до збірника дали твори Б. Лепкого (38), П. Карманського (26), Чарнецького і Рудницького (по 21); найменше Петрійчука (5) і Семчука (3). Подібно оцінює критик вартість названих поетів в еволюції розвитку поетичного слова у своїй статті „Поезія критичної доби“, в якій дійсну оригінальність і творчу відвагу бачить серед молодомузівців у Карманського, з молодших у Рудницького і Бобинського, з якого вміщено у збірнику аж 24 вірші.

Таке степенування ваги поодиноких поетів можливе тільки на основі аналізи поетичної форми. Форма є міри́лом для Якубського, який за Эл. Веселовським повторяє, що історія епітета — це історія стилю в скороченому виданні. Автор зіставляє епітети поодиноких поетів, розглядає їхні мистецькі образи та емоційно-поетичні засоби: повторення та порівняння. На основі такої аналізи „може Якубський з певністю сказати, що найбільший поет „старої ґенерації“ — це Петро Карманський“.

Подібно оцінює М. Рудницького, якого порівняння завжди „несподівані і влучні“, а епітети „свіжі“. Читач дивується такому фаворитованню цього поета, автора вірша „Над морем“. Вина тут самого поета, бож він єдиний із усіх товаришів у антольогії не зібрав своїх творів у осібну книжку. Його кількадесять віршів порозкидані по всяких часописах та збірниках.

Ми вже згадували, що Якубський головну вагу клав на мистецьку сторінку обговорюваних поезій та розглядав стиль поодиноких авторів. Критик застерігається проти дуалізму. В нього стиль — це „цілосна структура мистецького твору“. „Стиль певної літературної творчости то є соціяльно-психольогічний комплекс її мотивів, а мотиви ці втілено в художньо-словесні образи“.

Та всеж таки автор висловлює жаль, що М. Рудницький, „письменник з такою великою літературною ерудицією — не вийшов на ширший тематично й ідеольогічний шлях“.

Василь Бобинський „проробив велику еволюцію від письменника занепадних настроїв, глибокого та антисоціяльного індивідуалізму до майже революційного письменника“. Нам здається, що оця еволюція дала змогу навіть радянському критикові похвалити Бобинського за поезії із „Тайни танцю“ та „Ночі кохання“. Давніше оцінювали на Радянщині Бобинського строго неґативно. І Якубський знає про це. „Як не оцінювати першу частину творчости Бобинського — проте не можна цій творчості відмовити в її високій майстерності“. Невже критик не бачить тут суперечности із повищою моністичною думкою про „стиль — соціяльно-психольогічний комплекс“. Марксист, так нам принаймні здається, не сміє бачити майстерність стилю при „занепадних настроях“.

Бабієві автор не може „відмовити певного поетичного хисту“, Шкрумеляка зве „поетом не без обдарування“. Кілька поезій Семчука і Петрійчука, — „поетів клерикалів та еротиків“ — попали до збірки, щоби читач міг уявити собі, „до чого знизилася галицька поезія початку двадцятого сторіччя“. До речі, в сімох поезіях обох авторів немає ані тіни із еротики — кількож її є в „Ночі кохання“? Та це, мабуть, тільки для радянського фасону.

Заява.

Нижче підписані подають до загального відома, що з нинішнім днем стримуються від уживання алькоголю і тютюну.

1) Ірена Бойковська, 2) д-р Д. Бречка, 3) пос. Д. Великанович, 4) Евгенія Вербицька, 5) посол Вахнюк, 6) Іван Коваль, 7) д-р Карло Коберський, 8) В. Кудрик, 9) Василь Левицький, 10) Ольга Лемішківна, 11) пос. д-р Л. Макарушка, 12) Софія Мельникова, 13) М. Нискоклон, 14) Любов Петрикова, 15) Яр Чорний, 16) пос. О. Яворський, 17) Лев Ясінчук, 18) Ярослав Мацюк, 19) Юрій Гусяк, 20) Андрій Блавацький, 21) Володимир Костюк, 22) Василь Гута й Силір Габшій (шість останніх із Трускавця).

СМЕРТЬ ПРОВІДНИКА ШУЦБУНДУ.

БЕРЛИН, 5. І. ПАТ. Після довшої недуги помер тут провідник німецького Шуцбунду, поручник Фридрих барон Вілісен, який з кінцем 1918 р. зібрав усі війська і добровольчі відділи до оборони східних границь Німеччини та до боротьби з Польщею. В порозумінні з провідниками відділів на інших граничних теренах він утворив Шуцбунд, щоби перевести плебісцит у користь Німеччини.

Студентські справи.

Виділ У. С. Громади у Кракові

взиває всіх тих, що залягають з позичками в У. С. Г., звертати їх найдалі до 31. січня 1933 року на адресу: P. K. O. 411967 Kraków, або „Ukr. Stud. Hromada“, Kraków, U. J.

В противному разі Виділ У. С. Г. подасть у часописах до загального відома всіх тих, що не віддали позичок, а відтак зверне справу на судову дорогу.

За Виділ У. С. Громади у Кракові:

Кобільник Володимир, голова. **В. Дідковський,** секретар.

З Т-ва українських студентів „Січ“ у Грацу.

Дня 30. грудня 1932. відбулися надзвичайні загальні збори Українського Студ. Т-ва „Січ“ у Грацу, на яких вибрано новий Виділ у складі: голова — Михайлечко Іван, заст. голови — Сайкевич Михайло, секретар — Салабан Володимир, скарбник — Боднар Мирослав, бібліотекар — Ткачук Лев, виділовий — Ільницький Олександер. Контрольна Комісія: Бурий, Мартинюк Михайло.

Заразом Виділ Т-ва повідомляє кандидатів на студії у Грацу, що в університеті у Грацу є всі факультети, як також є всі факультети в політехніці. Семестральна оплата на університеті коштує залежно від факультету від 180—200 австр. шил. На медицині, яка у Грацу стоїть добре, коштує сем. оплата около 180 шил., на фармації около 200 шил. Місячне середнє удержання коштує 150 шил., скромне студентське життя 100 шил.

Всякі інформації у справі студій подає Виділ Т-ва. Адреса Т-ва: „Ukrainischer Studenten Verein „Sitsch“ in Graz, Universität, Oesterreich.

Грац, 2. січня 1933 р.

Виділ.

З Т-ва „Січ“ у Відні.

Управа Українського Акад. Т-ва „Січ“ у Відні прохає живучих б. голов нашого Т-ва, або рідню померших, надіслати до архіву „Січи“ на адресу Ukr. Studentenverein „Sitsch“, Wien XVIII., Theresiengasse 15 одну світлину (по змозі формату 6 x 9) для доповнення нашого альбому. Бракує ось-таких знимок: д-р Ів. Скоморовський, П. Скобельський, д-р Ів. Горбачевський, Іван Дольницький, д-р Евген Кобринський, Воевідка, Орест Зарицький, д-р Волод. Лаврівський, д-р Евген Левицький, Льонгин Бачинський, д-р Василь Павлюк, д-р Іван Бережницький, Олекса Петровський, д-р Мирон Кордуба, д-р Кость Таняччевич, д-р Волод. Старосольський, Теофіль Мелень, д-р Роман Перфецький, д-р Осип Назарук, Волод. Темницький, д-р Степан Витвицький, Іван Макар, Антін Гарасимів, Омелян Бачинський, Волод. Кузьмович, Микола Чайківський, Володимир Зубрицький, Матвій Апостол, Василь Цмайло-Кульчицький, Нестор Гаморак, Мирон Дольницький, Василь Терпелюк, Емануїл Сандул, Волод. Ганківський, Михайло Бачинський, Микола Тофан, Іван Шминець.

Рівночасно подаємо до загального відома, що І-ший секретар тов. Волод. Брик уступив по 2-тижневім урядуванні. На його місце іменований І-шим секретарем тов. Василь Мричко, ІІ-им секретарем тов. Осип Петрів.

При цій нагоді складаємо щирі побажання Веселих Свят з нагоди Різдва Христового, як також і щирі бажання успіхів у суспільній праці з нагоди Нового Року всім студентським організаціям та всім прихильникам нашого Т-ва у краю і за кордоном.

Виділ.

Коляду, всякі збірки з нагоди Різдва Христового, з нагоди щедрівки, та дохід з усяких розваг у січні треба віддати на потреби „Р. Школи“!

СТРІЧА ГІТЛЕРА З ПАПЕНОМ.

БЕРЛІН, 5. І. ПАТ. Нац. соц. преса потверджує вістку про вчорашню стрічу Гітлера з бувш. канцлером Папеном у Кельні. В стрічі йшло про свобідну виміну думок у справі останніх політичних подій.

БУДУТЬ СУХІ СТЕЙТИ.

ВАШИНГТОН, 5. І. ПАТ. Сенатська правнича підкомісія, що розглядає справу прогібіції, заявилася за скасуванням прогібіції. Внесення підкомісії передбачують істнування „сухих" стейтів, які будуть під спеціяльною охороною. Конгрес матиме право заборонити продажу алькогольних напитків.

КИТАЙ ДОМАГАЄТЬСЯ ВІДКЛИКАННЯ ЯП. ВІЙСЬК.

НАНКІН, 5. І. ПАТ. Китайський уряд запротестував у японського посла в Нанкіні нотою, в якій домагається відкликання японських військ із міста Шан-Гай-Кван і покарання старшин і вояків, відповідальних за останні події в цьому місті. Нота домагається теж, щоби на будуче не допустити до таких подій і застерігає собі право домагатися відшкодування.

СМЕРТЬ КУЛІДЖА.

НЮ-ЙОРК, 5. І. ПАТ. Бувший президент Злучених Держав Кальвін Кулідж помер сьогодні. Він був хорий від кількох тижнів, але помер несподівано мабуть наслідком серцевого удару. Кулідж помер у своїй посілости у стейті Мессечусетс.

НОВИНКИ

— **Всім Нашим Передплатникам, Прихильникам і Читачам, деб вони не були і деб їх доля не закинула, всім людям доброї волі і чистого серця з нагоди Різдва Христового бажає Веселих Свят і Кращого Завтра**

РЕДАКЦІЯ „ДІЛА".

— **До нинішнього числа „Діла"** долучуємо як безплатний додаток святочне число „Зиза", але тільки для наших постійних передплатників.

— **Найближче число „Діла" вийде у вівторок вечором після свят.**

— **Головний Виділ Т-ва „Просвіта"** повідомляє, що книгарня „Просвіти", вул. Руська ч. 1 від 10. січня ц. р. продає гіпсові бюсти (погруддя) Шевченка (за автопортретом у молодому віці), Франка, Мазепи і митроп. Шептицького у величині по 55 цм. роботи відомого арт. різьбаря Сергія Литвиненка по ціні 25 зол. за один примірник. Письменні замовлення надсилати разом з завдатком у сумі 10 зол. на адресу: Львів, Руська ч. 1. Книгарня „Просвіти", — решту 15 зол при відборі замовлення.

— **Відзначення українського вченого.** Академія Технічних Наук у Варшаві письмом з 21. XII. 1932 р. повідомила професора Краківської Гірничої Академії **Фещенка-Чопівського,** що Загальні Збори Академії 16. грудня 1932. іменували його членом-кореспондентом у виділі наук технольоґічних.

— **В-во „Укр. Заг. Енцикльопедія"** повідомляє ВП. Передплатників УЗЕ, що 21-й зшиток (1. третього тому) вже друкується і буде розісланий з кінцем січня 1933 р. Другий том розсилається дальшим тягом. В-во просить вирівнати залеглу передплату до другого тому включно та надсилати нормальну передплату на третій том.

— **З львівського радія.** Львівська радіостанція надає у суботу 7. січня від год. 9.45 до год. 11.40 Богослуження з Волоської церкви у Львові, в год 20.00 концерт солістів: Марія Сокіл-Рудницька (сопр.), проф. Ант. Рудницький (форт.), Прокопович (бас), акомпаніює Серединський; в год. 20.45 концерт коляд у виконанню хору „Сурма", під дир. Ів. Охримовича; в понеділок 9. січня в год. 9.45 Богослуження з Волоської церкви у Львові, в год. 17.00 концерт українських арій та пісень у виконанні тенора д-ра Вас. Тисяка, а в год. 19.00 відчит д-ра Богдана Барвінського п. з. „Гетьман Іван Мазепа в літературі та мистецтві".

— **Театр ім. І. Тобілевича** переїзжає від 5. ц. м. на низку вистав до Болехова. 7-го дає у Стрию виставу комедії „Рокс".

— **Концертове Бюро Тірка** повідомляє, що у вівторок 10. січня ц. р. у салі польського Музичного Т-ва при вул. Хорущини відбудеться єдиний шукаючи для своїх близьких і знайомих слави пяніста Артура Рубінштейна. Програма віртіркового концерту обхоплює здебільша твори, яких у Львові ще не грали. Напередодні того концерту, у понеділок 9. ц. м., Артур Рубінштейн гратиме у Станиславові.

— **Різдвяний дарунок.** У нинішніх часах кожний шукаючий для своїх близьких і знайомих Різдвяного дарунку, думає головно про те, щоби дарунок був дешевий, практичний і приємний. Один із найприємніших дарунків є мило „Центросоюзу" — дешеве, пахне та ощадне.

— **Нова фабрика.** За прикладом фабрики цукорків, гірчиці, мила та інших повстала у нас у Львові в останнім часі нова фабрика цикорії „Луна". Цикорія один із тих предметів щоденного вжитку, якої потребують тисячі. Згадана фабрика повстала спільними зусиллями наших приватних службовиків, які шукають там праці і хотять нашому громадянству дати якнайкращий товар. Цикорія вироблена з найкращих сирівців, гигієнічним способом і модерними машинами. Адреса на оголошенні.

— **Українська молодь і забави.** На запити інтересованих кол українського громадянства подаємо до відома, що українське студентство здержується від забав до 31. січня ц. р. — **Студентська організація.**

— **На карти „Рідної Школи",** звільняючі від алькогольних напоїв з нагоди Різдва Христового зложили дальше (в зол.) Громадяни(ки): зі Львова: проф. Гнат Павлюх 12.50, д-р Любомир Макарушка 5, Гірнякова Олександра 5, посол Яворський Олекса 5, д-р Бурачинський Тит 5, Курилович Степан 5, Герасимович Іван 2; з Підкамєня: Скрегота Іван 5. Хто черговий?

— **Страйк у Варшаві.** В державному виробництві телефонічних і телеграфічних апаратів у Варшаві застрайкували робітники. Страйкує коло 1000 робітників, які рішилися не виходити із фабрики так довго, доки не будуть приняті їхні домагання.

— **Любовна траґедія.** В Познані 23-літна вчителька Стефанія Гналіцка, посварившися зі своїм нареченим, студентом вищої торговельної школи Дембінським, добула нагло з торбинки револьвер і стрілила до студента, вбиваючи його на місці. Опісля вистрілом у голову відобрала собі життя.

— **Корабель горить на морі.** На Атлянтійському Океані, у віддалі кількадесяти кільометрів від берегів Нормандії, вибухла 4. ц. м. пожежа на французькому транспортовому кораблі „Атлянтік", що плив з південної Америки до Гавру. Вогонь повстав наслідком короткої злуки в кабіні радіотелеграфів і швидко поширився на ввесь корабель, містоти 40 тисяч тон. Після 2-годинної боротьби з вогнем капітан приказав залозі, числом 170 осіб, покинути корабель. На допомогу загрожених поспішив німецький корабель „Рур", що прибув перший на місце катастрофи і пустив у світ алярмові радіодепеші. Наслідком того із Шербургу виплив на допомогу французький воєнний корабель із кількома рятунковими суднами та з приладами до гашення вогню. Тимчасом „Атлянтік", гнаний филями, наближався до берега як велике огнище. Висланий із Шербургу гидроплян не міг наблизитися до корабля з причини сильного горяча, яке било від нього. Нічого теж не могли вдіяти рятункові кораблі, що мусіли держатися здалека. Врятували тільки часть залоги, між нею багато тяжко попечених. Що сталося з іншими, не знати. До останнього часу відомо, що обнятий пожежою корабель лежить боком на поверхні води, бухаючи клубами диму й пари. Довкола нього кружить багато рятункових кораблів, не могучи приступити ближче.

— **Свят-вечір берлінських злодіїв.** Кореспондент париського денника „Парі-Суар" описує свою гостину на офіціяльнім свят-вечорі берлінських злодіїв разом з вломниками. Це товариство взаїмної помочі мало теж свою ялинку у прегарній салі великого ресторану, куди попали і деякі особи з публики. Гості дуже пильно стежили за своїми портфелями та годинниками, одначе аматори чужої власности поводились цього вечора як невинні діти. Опівночі музика замовкла і вони заспівали хором коляду. Деякі злодії були такі зворушені святочним настроєм, що дали обіцянку стриматись на свята від усяких крадежей.

— **Святий рік.** Як чули ми з телеграфічних звісток папа проголосив у своїй традиційній різдвяній промові, що 1933 рік буде „святим і матиме виїмкове значіння". Головні думки цієї промови такі: Більшість вірних вірить, що Христа розпяли у 33-ім р. життя. Наука не мала змоги означити досі точної дати Голгофти, але папа особисто досліджував це питання, радився з компетентними особами і має пересвідчення, що найімовірніше ця дата припадає на 33-ий і 34-ий рік християнської доби. Із цих двох дат перша має більші дані на правду, тому треба би вважати, що саме у 1933 році скінчиться XIX-т стол. смерти Христа. Авторитетне слово головн рим. церкви рішає для вірних віковий спір про автентичність дат нашої теперішньої системи рахування. Цей спір має свою історію. Від „Різдва Христового" почали рахувати щойно від 516 року християнської ери і аж у 753 р. римський богослов Діонізій Короткий зясував, що народини Христа припадають на 25. грудня; таким робом перше Різдво відсвяткували на землі 754 року. Пізніші історики ствердили, що богослов помилився на кілька літ; одні казали на 4, другі на 5 і 6 літ. Також і щодо Голгофти були ріжниці поглядів. Сам Пій XI., що проголосив 1933-ий рік святим, не привязує до цієї дати ваги без застережень. Він висловлює надію, що може люди 2033 року, завдяки історичним відкриттям зможуть краще перевірити автентичність давніх дат.

— **За підпал.** Карний трибунал у Станиславові засудив на 10 літ дому поправи 14-літнього хлопця Ант. Баранецького за те, що з пімсти підпалив господаря Дмитра Кундаря. Тоді згоріло ще 30 інших господарів.

— **Пророцтва на 1933 рік зперед 400 літ.** Альхемік Нострадамус, що жив у половині XVI. в. залишив книжку „Пророцтв", де у дуже закручевій формі віщує світові на ріжні майбутні роки ріжні дива. На 1933 рік у цій книжці є такі віщування: „Півень зростає на силах" — півень, кажуть, це символ Франції. „Дракон розложився на землі" — дракон це кріза. Та що значить „розложився", чи кріза панує далі, чи може слабне? „Він вертається" — хто це він? якась велика сильна особа; преса вірить, що це мусить бути політик. „Студінь скажена" це очевидячки треба брати дослівно; буде зимно, тільки невідомо, чи ще цієї зими чи в літі. „Злочинів множаться" — ніхто в цьому не сумнівається. „Жінка потерпить" — невідомо, чи це торкається всього жіноцтва чи якоїсь одної славної жінки. „Муж іде" це менш більше те саме, що „Він вертається". Який муж? куди іде? кожний може догадуватись по вподобі.

— **12 найкращих повістей.** Англійський журнал „Вікно з книжками" зробив анкету на тему найкращих повістей. Питання було: „Які на вашу думку найкращі повісті світової літератури?" Бернард Шов відповів: „Дон Кіхот", „Робінзон Крузо", „Гулівер", „Нуждарі", В. Гюго

„Тисяч і одна ніч", „Манон Леско" Прево, „Айвенго" і „Роб Рой" Вальтера Скота, „Кандид" Вольтера, „Подорож паломника" Буніяна, „Том Джонс" Фільдінга", „Вейкфільдський парох" Голдсміта, „Мала Дорита" Дікенса. Бернард Шов, як звичайно оригінальний, сказав: „Я назвав вам тут 13 книжок замісць 12, але міг би легко найти ще 12 повістей так само найкращих". Уельс відповів ще розумніше: „Я не люблю сортувати книжок категоріями і обраховувати, яка краща і яка гірша. Це так само, як шукати архитвору у природі і питатись: що краще колібрі або слон, кедра або фіялка?

— **Учитель, що стріляє.** ПАТ подає таку вістку: В німецькій кольонії Бандрів біля Устрик (пов. Ліско) учитель місцевої нар. школи після обильної лібації в своїй хаті, правдоподібно нетверезий, вийшов на вулицю та тут став стріляти з револьвера „на віват". Одна з куль упала крізь вікно до хати, в якій спав ученик нар. школи Валентій Франдах. Куля пробила ученикові грудну клітку та застрягла в жолудку. Франдаха відвезли до шпиталю в Перемишлі, де його оперували. Стан його безнадійний.

— **Конфіскують лососину.** Галицька прикордонна сторожа сконфіскувала в Галичині лососові консерви фірми Таненбавм у Данцігу. Загалом сконфіскували цього товару аж 3.000 кг.

— **Смерть під возом.** У Липиці Долішній (пов. Рогатин) дерево з переверненого воза придавило селянина Вол. Слободяна. Тягар зломив Слободянові хребет, тому він згинув на місці.

— **Пачкарство.** Пачкар Юрко Яремчук із Тулів біля Кут хотів перепачкувати через польсько-румунський кордон більшу скількість тютюну й горівки. Прикордонний сторож крісовою кулею зранив Яремчука в ногу. Пачкаря придержали та відставили до шпиталю в Косові, а тютюн і горівку сконфіскували.

— **Хотів з добродушности піти до кріміналу** і — втратив наречену. Позавчора повідомляли ми про одну дівчину на Волині, яка, не маючи даху над головою, зголосилась на поліцію та заявила, що вбила свою дитину. Ніякої дитини й не мала, а хотіла лише дістатися на зиму до вязниці. Іншого роду трагедію, чи радше трагікомедію, пережив один скромний функціонар міських водопроводів у містечку Пуатіє у Франції, який теж даремне просився до кріміналу. Він упав жертвою жарту своїх товаришів, які — врештою — самі не сподівалися таких поважних наслідків. Знаючи, що той водопроводчик, що мало цікавився громадським життям, не голосував при останніх парляментських виборах у Франції, його товариші сказали йому жартобливо, що вийшов закон, який карає 3-ма днями вязниці за виборчу абстиненцію. Добряга повірив і будучи добросовісним громадянином — явився сам до начальника вязниці та зажадав посадити його до келії. Той викинув його з заявою, що кримінал — не готель. Нé знеохочений „злочинець" пішов до жандармерії; там пояснили йому, що з нього пожартували. Але ця історія стала у містечку голосною та осмішила її героя. Зломила теж йому серце, — бо його наречена розсердилась на недотепу й відіслала йому заручиновий перстень...

— **Пімста комуністів.** Редактора одної жидівської газети в Гамбурзі, Карлбаха, постріляли тяжко якісь людці. В безнадійному стані перевезено його до шпиталю. Здогадуються, що це пімста комуністів за статті проти Радянщини.

— **Чоловік, який від 17-ти літ ніколи не спить.** У Будапешті живе своєрідний феномен: чоловік, який не знає, що таке сон. Зветься він Павло Керн. Має тепер 49 літ, але здається йому, що прожив 57, бо впродовж останніх 17-ти літ ні хвилини не проспав. Почуває себе дуже здорово і не відчуває прикрощів безсонниці. Він просто не відчуває потреби сну. Так відвик від сну, що вид сплячої людини викликує у нього здивування: як може хтось хотіти спати? Лікарі кажуть, що куля, яка ранила Керна підчас війни в голову, поразила в його мізку центр сну. Щоби дозволити очам відпочити, Керн лежить щоденно дві години з заплющеними очима, однак весь той час навіть не дрімає. Ночами прохожується, просиджує їх у каварні, бавиться або читає. Мав у Будапешті товариша, який теж не міг спати, Корнеля Цетнера; але він так здечервувався, що скінчив самогубством. Третій такий випадок — це один москаль-аптикар, що живе тепер у Парижі; він не спить уже кілька літ...

— **Напад на банк.** В Буенос Айрес напало кількох озброєних людей в білий день на один банк, щоби його ограбити. Однак їх намір не вдався, бо банкові урядовці почали їх острілювати й приневолили до відвороту. Згинули притім дві особи, а кілька є ранених.

— **Дорога залізниця.** З офіціяльних обчислень виходить, що ново-отворена нюйорська підземельна залізниця заробляє 2.000 дол. денно менше, ніж виносять кошти адміністрації. В додатку до цього дефіциту є ще 100-відсотковий дефіцит в оплаті процентів і сплаті затяжного довгу на будову дороги — значить не платять ані проценту ані рат з капіталу, а це разом коштує 25.000 дол. денно. Отже ці оба дефіцити разом приносять втрату містови біля 10 міл. дол. річно. — Такий дефіцит буде одною з причин підвишки ціни їзди міськими трамваями, надземельними й підземельними залізницями замісць дотеперішньої оплати пять центів.

— **За місце в кабінеті для жінки.** Федерація жіночих клюбів стейту Ню-Йорку підняла дуже поважно питання участи жінки в найближчім кабінеті президента Рузвелта. Їм іде про те, щоби дати жінці нагоду виказати свої здібности і в дипльоматичній та політичній службі. Одначе Федерація не хоче пропонувати якоїнебудь жінки, але такої, що має за собою досвід. Між визначними жінками є навіть такі, що надаються на секретарку стейту, отже на найважнішу позицію в американськім кабінеті міністрів.

— **Воскрес, щоби вмерти.** На сільському цвинтарі в Лімож у Франції хоронили 55-літнього селянина. Нараз із труни почувся сильний стукіт. Відчинили труну й показалося, що селянин пробудився з летаргу. Та це, що його мали похоронити живцем, зробило на селянина таке враження, що він незабаром потім помер уже направду.

— **Шаляпін не хоче їхати до більшовиків.** Відомий російський бас, Федір Шаляпін, прибув, як відомо, до Америки і дав цілу низку концертів. Запитаний кореспондентами, коли поїде до Росії, відповів, що більшовики знову запрошували його до себе і прислали окремого післанця до Парижа. Обіцяли, що вернуть йому забраний маєток і ще дадуть гроші, але співак відмовився. Не тому, що він може противиться радянській ідеї але тому, що там нема такої свободи, якої він потребує як артист. Тому побут у радянській Росії довів би його до конфлікту з владою, а це знову могло би скінчитися трагічно. Не зважаючи на те, Шаляпін хоче бути похоронений в Росії. Він має тепер 60 літ, але, як каже, чується молодим і не відчуває шістьдесятки на своїх плечах.

— **Ріжні вістки.** Турецький уряд рішив створити міністерство повітреплавства. — Поль Бонкур, франц. міністр закордонних справ, зробив „домашню революцію" у будинку міністерства: заняв для себе всі апартаменти досі призначені тільки для представників чужинних держав підчас їхнього побуту у Парижі. — Японський уряд завів дуже сувору контролю над виміною ріжних валют. — Ще один памятник Леніна буде вибудований у Ленінграді перед палатою Кшесінської, там, де у 1917 р. був поміщений головний штаб більшовиків; памятник різьбаря Манізера буде величезний. — Новий словник Академії Наук у Ленінграді обчислений на 250 томів по 160 сторінок; перші томи вже у друку. — Франц. діяч Erріо пише спомини про свою політичну працю. — Персія купила в Злуч. Державах 40 літаків. — Бюджет париської поліції на 1933 р. означений на 546 міліонів.

— **Париж без трамваїв.** Щоби влекшити у Парижі вуличний рух, який щороку стає важчою проблемою для батьків міста та нещастям для мешканців, париська міська рада рішила впродовж найближчих 5-ти літ скасувати всі трамваєві лінії та заступити їх автобусами. На переведення цієї реформи міська рада асиґнувала 53 міліонів франків, за які куплять 300 нових великих автобусів.

— **Винахід машин помагає зростови населення** Дивні річи описує вчений професор Гаверд Скатт, директор технократії, тобто групи дослідників-інжинірів на нюйорському університеті Колюмбія, про значіння машини для розмножування населення. В статті про „Теперішний вік" він пише, що на протязі 200.000 літ, в яких існував людський рід до року 1800, людство розмножувалося дуже поволи, бо в 1800 р. було всього 850 міліонів людей. Але на протязі 132 літ отже до 1932 р., людство розрослося до скількости 1,800.000.000 душ, отже далеко більше, ніж за 200.000 літ перед тим. До цього причинилися машини тим, що облекшили людині працю, а через те зробили його більше життєздатним, а крім цього машини причинилися до скорого транспорту харчів, убрання, медицини, а все те причиняється до збереження життя і до зросту населення. Професор Скатт є тої думки, що тепер уже приходить час більшого відпочинку для чоловіка, а це також треба завдячувати новим машинам, що приспішують продукцію дібр. Що цього ще не осягнено до тепер, то причина та, що людство переховує в себе давно вже перестарілі установи, які не дають змоги ввести в життя нові винаходи.

— **Постійна воздушна лінія з Німеччини до Південної Америки.** Воздухоплавні експерти розписуються в нюйорських газетах про постійне воздухоплавство між Німеччиною й Південною Америкою, яке буде створене в найближчому часі з правильним розкладом їзди. Дорога з Берліна до Буенос Айрес в Аргентині має тривати три з половиною дня, отже буде о цілий день коротша, ніж дорога, перебута Цепеліном в часі останньої його подорожі. Нова воздушна лінія буде послугуватися літаками німецького підприємства Люфтганза. Наразі буде це лише почтова служба. Її буде сповняти пільот Блянкенбурґ, який обслугує воздушну почту для „Бремена" й „Европи", найбільших німецьких кораблів, що пливуть між Америкою й Европою. Блянкенбурґ вилітає літаком з почтою, коли „Бремен" є вже один день на воді, осідає на цьому кораблі, а коли корабель віддалений один день від свого місця призначення, наново вилітає з нього і привозить почту о один день скорше, ніж вона була би привезена кораблем. В той спосіб почта з Німеччини прибуває о два дні скорше до Америки. Однак, хоч як це важне почтове підприємство, дехто з ворогів Німеччини підозріває, що вона приготовляється в той спосіб до нової війни в недалекій будуччині.

ТЯГНУТЬ ГОРІЮЧИЙ КОРАБЕЛЬ.

ПАРИЖ, 5. . ПАТ. „Атлянтік" обезпечений був в англ. т-ві „Льойд" на суму понад 100 міліонів франків, що з уваги на теперішній низький курс становить тільки 1,200.000 фунтів. Суму ту вже виплатили. Є це найвища сума обезпечень, яку виплачено в останніх роках. „Атлянтік" тепер віддалений ледви кілька миль від англ. побережа близько Портленду. Закинена на нього линва тягне його у східному напрямі. „Атлянтік" горить далі. У деякій віддалі товаришить йому франц. торпедовець, що його затопить у тому випадку, якби вітер гнав його в напрямі англ. портів, бо це могло би бути небезпечне для кораблів у порті.

— **Міліонерка хоче знати кращий суспільний лад.** Пані Френк Вандерліп, жінка б. президента Нешенел Ситі Бенк в Ню-Йорку, виступила з пропозицією, щоби скласти комісію з 50 найвидніших одиниць в Америці, які мали би занятись придуманням нового суспільного ладу, але кращого, ніж це запровадили більшовики. Вона навіть назвала кількох таких людей, щоби вказати, якої якости повинна бути ця місія. Отже між запропонованими особами находяться такі: Мері Берд, Роберт Міликен, проф. Гаверд Скат з колюмбійського університету і Нютон Д. Бейкер. Вона думає, що таких 50 осіб може придумати щось нове, бо вони мають високі ідеали і є взірцевими характерами. Завданням нового ладу осягнути щасливіше життя й зробити його безпечнішим. На її думку цей плян повинен торкатися передусім економічного боку життя, бо власне через економічну депресію терпить все інше. Вона думає, що як зійдуться люди науки і розглянуть такі проблеми, як безробіття, брак видатности праці урядів, справа промислової продукції, недомагання фармерів, недостаточний розділ дібр, а крім того багато інших господарських питань, тоді зможуть найти якийсь спосіб на теперішні суспільні лиха. Вона признає, що більшовики мають плян, але він не для людей, бо люди не можуть його виконати. Тому треба найти кращий. Пані Вандерліп є дуже діяльною жінкою на гуманітарній ділянці, між ін. вона є предсідницею нюйорської клініки для жінок і дітей.

— **Брідж на судовій салі.** В одному льондонському суді відбувалася цікава розводова розправа: подружжа Бравни просили суд дати їм розвід „через нанесені обосторонні зневаги". Тло справи було дійсно небуденне: Молоде подружжа, яке повінчалось щойно півтора року тому, приймало вечорами гостей. За грою у бріджа два грачі-гості посварилися. Вони закликали господаря розсудити їх. Господар вирішив спір у користь одного з грачів. Однак іншої думки була господиня. Вона не погоджувалася з поглядом чоловіка і з черги пересварилася з ним. Сварка продовжувалась і після того, як гості розійшлись до дому, та скінчилася маленькою бійкою, якої епільогом стала взаємна розводова скарга. Суддя вислухав і на велике здивування сторін, протоколянта, возьного та всієї публики — казав принести нову колоду карт. Коли принесли карти, суддя казав панству Бравнам відтворити ту партію, яка стала причиною спору. Після того заявив чоловікові: „Ви не мали слушности й розсудили справу неправильно: в даному випадку треба було заграти так, а не так. Ваша дружина цілком слушно звернула вам увагу на вашу помилку, а ви зовсім без підстави почали з нею сваритися. Раджу вам перепросити її і помиритися". Чоловік і жінка, які хотіли розвестися, були такі збентежені знанням бріджа у судді та його соломоновим присудом, що забули за свій спір і пішли у згоді до дому.

— **Музей Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові,** вул. Чарнецького 24, мав у місяці грудні м. р. 95 катальогових чисел приросту до ч. 23492 включно. В поодиноких відділах прибуло предметів: археольогія 2, етнографія 84, історичні памятки 14, рисунок 1, графіка 2, репро-

дукції 4, мапа 1, видівки 106, альбом репро- дукцій 1, фотографії 61. монети 2, відзнаки- жетони 7, печатки 2, цинкова кліша 1. Жертво- давцями були пп.: д-р Барвінський Б., о. Бутера І., Береза Я., Брик С., д-р Гриневич В., Горо- дський В., дир. Дорошенко В., учит. Демчук Т., Дівоча гімназія Р. Ш. у Львові, Курилюк В., Лу- чаківська О., арт. Литвиненко С., ред. Лепкий Л., д-р Левицький В., арт. Магалевський Ю., Маслянка В., ред. „Нової Хати" Орач Д., інж. Пристай Б., Панчишинова О., Свистельницький Н., Скубова М., радн. Соготницький О., Тимяк П., д-р Федак С., Фіголь А., о. Фірак М., інж. Храпливий Е. Управа Музею складає всім щиру подяку. — **Управа Музею НТШ.**

— **Музей Т-ва „Бойківщина" в Самборі** мав від 1. жовтня до 31. грудня м. р. 124 каталього- вих чисел приросту до ч. 2487 включно. В по- одиноких відділах прибуло предметів: архео- льогія 71, палеонтольогія 2, мінеральогія 7, ет- ноґрафія 545, побутова старина 11, образи 3, ризи церковні 4, світлини 38, монети 38, банк- ноти 4, відзнаки, жетони 4, печатки 36. В біблio- теці і архіві прибуло: книжок 158, старі доку- менти 4, рукописи 3, пергамени 2, мапи 2, ча- сописи 652, афіші 2. Жертводавцями були пп.: Бачинський М., „Боян" Самбір, Бережанський В., Білинський С., Білецький Т., Білецька Я., Вершховський М., Гординський І., о. Грушкевич В., Державний Археольоґ. Музей Варшава, Да- видович І., Добрчанський В., о. Добрянський А., Д-р Кобільник В., Курилова Е., Д-р Княжин- ський А., Кнолєер Й., Козакевич В., Козакеви- чева Ю., Курчак В., Качмар І., Кульчицький І., Кордуба В., Кульчицька С. Ляшецька О., Лу- кавський І., Лазорів В., Матківський І., Матолич М., Міський Музей Варшава, Д-р Максимчук, Н. Т. ім. Ш. Львів, Редакція „Новий Час" Львів, Охримович О., Орловський М., д-р Озаркевич Л., інж. Озаркевич І., Петрівський В., д-р Рабій Ю., д-р Сулімірський Т., д-р Скорик М., Сілець- кий С., о. Сприс О., Сусуловська, Скобельська Й., Стрнер В., Ступик Г., Укр. Наук. Інст., Фи- липчак І., Филипчак Н., Футала В., Ред. „Хлібо- робський Шлях" Храпливий Е., Хлєпецька В., Шумний К., Щурко Анна, Явірський І., Явір- ський Е., Яремко Ст. Відвідало музей за 1932 р. 454 осіб і 10 шкільних прогульок. **Управа „Бой- ківщини" Самбір.**

— **Замісць святочних побажань** зложив о. Гр Воскрес, парох у Сопоті, 4 зол. на фонд „Діла" і 4 зол. на українських інвалідів.

— **Справлення похибок.** У вчорашній інфор- маційній статті п. з. **„Не дайте залякати себе!"** (І. стор., 2. шпальта, від 29 рядка в долину) має бути: „Вони вживають при цьому напр. таких аргументів: той, хто бажає української мови навчання у школі, хоче, мовляв, викинути поль- ську мову, а тимсамим виступає проти польської держави. Треба освідомити батьків і т. д."

—o—

Гуверова Бібліотека Великої Війни.

Hoover War Library

У Ню-Йорку заснував бувший президент Злучених Держав спеціяльну бібліотеку великої війни для всебічного вивчення історії останньої світової війни — причин її, що її викликали, обставин, в яких велася, та наслідків. Ця біб- ліотека носить імя свого основника. В останньо- му часі повстав у цій бібліотеці й окремий укра- їнський відділ, що збирає матеріяли й докумен- ти, що освітлюють українську справу в звязку з війною. Зокрема збирається в цьому відділі все те, що торкається Галичини — видання, мате- ріяли й документи, що висвітлюють український рух приблизно за останніх 75 літ. Іде тут про представлення органічного росту українства. Яка це важна справа, нічого розводитися. Адже українство, так чи інакше, було одною з при- чин війни і то немаловажною, й зібрати відпо- відну літературу на цю тему в великій спеціяль- ній бібліотеці всесвітнього значіння, зі скарбів якої користуватимуть майбутні дослідники, зна- чить багато. Значить — підчеркнути вагу саме українського моменту у війні, це з одного боку, а з другого причинитися своїм матеріялом до обєктивного, згідного з правдою зображення історії й ролі цього моменту. Сам факт істну- вання відповідно устатковaного українського відділу в такій спеціяльній бібліотеці спонукає неодного чужинця зацікавитися й цим момен- том. Отже даймо йому до цього змогу. Покищо справа українського відділу це справа приватно- го почину. Ми мусимо цей почин піддержати. До цієї піддержки вже закликав улітку Україн- ський Науковий Інститут у Берліні. Не знаю, чи звернуло наше громадянство відповідну увагу на цей заклик, тому дозволяю собі нагадати знову про цю многоважну для нас справу. Насам- перед добре булоб, щоб бібліотека могла одер- жувати як не всі тутешні українські часописи (газети й журнали), то хочаб щонайважніші, чолові органи ріжних наших партій і угрупу- вань. Далі — партійні програми, звіти централь- них установ, та загалом видання, що малюють історію й діяльність головних наших товариств — політичних, культурних і економічних. Це все треба посилати задурно, бо такі речі бібліотека загалом дістає безплатно, то трудно булоб домагатися, щоб оплачували наші. Повто- рюю, український відділ покищо справа приват- ного почину й тільки пішовши гуртом на зустріч цій ініціятиві можемо зацікавити цим відділом провід бібліотеки й здобути кінець-кінців на нього постійну дотацію.

Вичислені вгорі видання треба посилати на адресу: **Fedor Mansvetov, Research Associate Hoover War Library, 68 West 17-th Street, New York, N. 4. U. S. A.**

Розуміється, бібліотека вдячна буде й зага- лом за всякого роду статті й нові видання, при- свячені історії українського руху на всіх україн- ських землях. Ці видання можна посилати або просто до Ню-Йорку, або через Український На- уковий Інститут у Берліні (**Berlin W. 65., Fran- zösischestr. 28**). Треба тільки зазначити, що це для Гуверової Бібліотеки Війни.

Вол. Дорошенко.

Із судової салі.

НАГЛИЙ СУД У ЧОРТКОВІ.

Дня 3. І. ц. р. перед наглим судом у Чорткові у складі віцепрез. Кучкевича, сос Ґонсьоровського і Єднака станули *Михайло Панас*, рільник з Де- ренівки і *Петро Сікора*, зарібник з Копичинець, обвинувачені у злочині шпіонажі. По цілоденній розправі засудили *Панаса на 10 літ, а Сікору на 12 літ вязниці*. Обвинувачував прок. Валявський, боронили: Панаса д-р Володимир Електорович, Сікору д-р Михайло Росляк.

—o—

БІРЖА.

ГРОШІ.

Доляр в приватних оборотах 8.93.

Акції.

Банк Польський 86.50, 87.50.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 5. І. 1933 р. за масло експортове та десерове пріма 0·00 зол., за літру молока 15—17 сот., літру сметани 0·00 зол., копу яєць 5·00 зол.

Неділя, 8. січня 1933.

12.10 Метеорольог. комунікат, 12.15 Симф. поранок, „Конечні умовини жінки", 14.00 Рільн. балачка, 14.20 Грамофон, 14.50 Лісовий куток, 15.00 Польські коляди, 16.00 Для дітей: „Що чувати в світі?", „У порогів Азії", 16.25 Грамофон, Сільва рерум, 17.00 Концерт, 18.00 Танк. музика, 18.50 „Думаючі коні", 19.00 Всячина, 19.25 „Р. Г. Інжинір" Вінавера, 20.00 Популярний концерт, 21.20, 21.22 Спортові вістки, 21.30 Арії та пісні. Міросану, 22.00, 23.00 Танк. музика.

Понеділок, 9. січня 1933.

9.45 Богослуження з Волоської церкви у Львові. 11.40 Огляд преси, 13.10, 16.15 Грамофон, 13.20 Метеорольог. комунікат, 15.10 Експорт. комунікат, 15.15 Господарсько-комунікац. комунікат, 15.30 Грамофон, Сільва рерум, 16.00 Листи, програми, 16.35 Лекція фр. мови, 16.40 „Що таке бюдж. дефіцит?" **17.00 Концерт солістів: Д-р Вас. Тисяк (тенор),** 18.00 Легка музика, **19.00 „Гетьман Ів. Мазепа в літературі й мистецтві" виг. д-р Богдан Барвінський,** 19.15 Всячина, 19.30 На овиді, 19.45 Прес. рад. денник, 20.00 Трансм. з Варшави „Новочасна жінка" оп. Гільберта, Спортові вістки, прес. рад. денник, 22.00 „Три знаки запиту", 22.15, 23.00 Танк. музика, 22.55 Метеор. комунікат.

Вівторок, 10. січня 1933.

11.40 Огляд преси, 11.58 Час, 12.10, 16.15 Грамофон, 13.20 Метеорольог. комунікат, 15.10 Експорт. комунікат, 15.15 Господар. комунікат, 15.30 Комунікат уряду фіз. виховання, 15.35 Грамофон, Сільва рерум, 16.00 Радіо дітям, 16.25 „Праця учительських кружків", 16.40 Творці та нищителі суші", 17.00 Симф. концерт, 18.00 Легка музика, Спортові вістки, 19.00 Техн. скринька, 19.15 Всячина, 19.30 Муз. фейлетон, 19.45 Прес. рад. денник, 20.00 Популярний концерт (італ. музика), Спортові вістки, Прес. рад. денник, 22.00 Вічна жура, літ. чвертьгодина, 22.15—23.00 Мандоліністи.

Середа, 11. січня 1933.

11.40 Огляд преси, 11.50, 13.20 Метеорольог. комунікат, 11.58 Час, 12.10, 17.50, 22.35 Грамофон, 15.10 Експорт. комунікат, 15.15 Господарський комунікат, 15.35 „Вертеп у місійних країнах", Муз. загадки, 16.05 Грамофон, Сільва рерум, 16.40 „Як із водної енергії повстає електр. струя", 17.00 „Різдво в Англії та Франції" (муз. авдиція з грамоф. плит), 17.40 Рільнича скринька, 18.00 Легка музика, Біжучі вістки, 18.55 Літер. балачка, 19.10 Всячина, 19.30 „Дороговкази нашої культури", 19.45, 21.00 Прес. рад. денник, 20.00 Легка музика, 20.55 Спортові вістки, 21.05 Фортепян, 22.00 На овиді, 22.15 Спів, Кар. Барас (бас), 22.40 „Зимові спорти в Польщі" (відчит в есперанто, 23.00 Ретрансмісії із закорд. стацій.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Українське Товариство Допомоги Інвалідам у Львові подає оцим до відома, що з днем 1. січня 1933 р. канцелярія УКТОДІ урядує при вул. св. Софії ч. 25 у Львові. Архів, кімната засідань і синдик Т-ва остають при вул. Руській ч. 3. Рівночасно УКТОДІ просве усі збіркові повітові Комітети надіслати негайно виказ із висліду збірки в поодиноких повітах. Пригадується, що Комітети ці обовязані подати місцевим старостам вислід збірки в їхніх повітах. — **УКТОДІ, Львів, св. Софії ч. 25.** 1193

На дальших 10 обідів для студентів, що через матеріяльні злидні не можуть виїхати на свята зложив у нашій Адміністрації п. д-р М. Стахурський зол. 12.—.

П. Юліян Глушевський, власник кушнірської робітні у Львові зложив у нашій Адміністрації такі жертви: на Рідну Школу зол. 50.—, на Шпиталь зол. 25.—, на пресовий фонд „Діла" зол. 5.—, на викупно Городу зол. 5.— і на Національний Музей зол. 5.—.

Замісць святочних побажань зложили на Рідну Школу Вп.: Марта і Аріян Домбєвські Львів 5, Гоцькі, Колоденце 5, о. Петро Курчаба, Чорний Острів 2.50, С. А., Чорний Острів 2.50 зол.

Всім другам, товаришам і знайомим по всім закутинам нашого краю, товаришкам і товаришам Талергофської неволі і Гміндівської недолі, Люрдівського паломництва в 1930 році, всім членам і читачам видавництв: „Діло", „Нова Зоря", „Мета", „Новий Час", „Неділя", „Дзвони"; „Комар" — замісць окремо — пересилаю цією дорогою щиросердечні святочні і новорічні побажання: „Христос раждається". — **Д-р Василь Маковський.**

Замісць святочних і новорічних побажань складає 3 зол. на Інвалідів Антін Костишин, Львів.

ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ
Т-ВА „МІЩАНСЬКЕ БРАЦТВО" В ТЕРНОПОЛІ
зі звичайним порядком нарад відбудуться у власній салі дня 20. СІЧНЯ 1933, о г. 12
ЗА ВИДІЛ:
А. Фалендиш, голова, Сай Василь, секр.

Уживайте
ПАСТУ ДО ВЗУТТЯ
лише
„ЕЛЕҐАНТ“
що не лише консервує шкіру, але і дає найкращий полиск.
Львів, вул. Кордецького 51.
Тел. 60-04.

Центральний Кооперативний Банк
„КРАЄВИЙ СОЮЗ КРЕДИТОВИЙ“
у Львові, Ринок ч. 10.

(Від 2-ої половини січня 1933 р. у власній камениці при вул. 3-го Мая ч. 15).

Ч. телеф. 433. — Конто Почтової Щадниці ч. 143.467. — Жирове конто в Банку Польськім,

як ЦЕНТРАЛЬНА КАСА УКРАЇНСЬКИХ КООПЕРАТИВ приймає вкладки ощадности, обезпечує їх у твердій валюті та акредитує українські кооперативи всіх форм, щоби піднести господарський розвій українського народу.

ПАПЕРЦІ І ТУТКИ-ПОВНОВАТКИ
„КАЛИНА“
ДОБІРНІ, ДЕШЕВІ
та вироблені в українській
: кооперативній фабриці. :

УКРАЇНСЬКА ЩАДНИЦЯ
в Перемишлі, вул. Косцюшки 5

єдинока українська каса ощадности, якої вкладкові книжечки мають **пупілярну обезпеку** на рівні з книжечками польських **комунальних кас ощадности.**

а) Приймає і виплачує щадничі вкладки, у золотих **і в твердій валюті,** щоденно з винятком неділь і українських свят і платить титулом відсотків від вкладок
у твердій валюті 4—5% річно,
у золотових від 5—6% річно.

Вкладки можна складати в касі Щадниці особисто або пересилати почт. чеками, переказами і грошевими листами.

б) Дає короткоречинцеві позички на догід. умовинах.

Всякі інформації і дотичні друки можна дістати в канцелярії Інституції.

Урядові години від 9—13. — — Ч. конта в ПКО. 144.755.

НА СВЯТА. НА СВЯТА

Паровий Бровар у Калуші поручає свої **ПИВА:**
ЕКСПОРТОВЕ, ДУБЕЛЬТОВЕ і ЧОРНЕ
в бочках і пляшках.

НАЙБІЛЬША УКРАЇНСЬКА КООПЕРАТИВНА
ДРУКАРНЯ „ДІЛО“
ЛЬВІВ, РИНОК 10.

ВИКОНУЄ В НАЙКОРОТШОМУ ЧАСІ І НАЙДЕШЕВШЕ ТВОРИ, БРОШУРИ, АФІШІ, ЧАСОПИСИ ТА ВСІЛЯКІ ІНШІ ДРУКИ.

Запросини до передплати журналу
Життя і Знання
НА 1933 Р. К.

З днем 1 січня 1933 р. почався вже шестий рік істнування **одинокого** в нас, популярно-наукового місячника „Життя і Знання“.

Хто не передплачував досі „Життя і Знання“, не читав його, а може й взагалі в руках не мав, того просимо **доконче** переглянути останній річник нашого журналу або зажадати в Адміністрації зразкового **числа** та справді прочитати його. Тоді переконається, що на зміст журналу складаються статті з усіх майже ділянок науки й знання. Є там археольогія (наука про старовину), астрономія, бібліографія (відомості про нові книжки), біографії (життєписи про засл. людей), вістки про винаходи наук. й практичні, гігієна (наука про здоровля), географія (землезнання), історія культури й політична України та чужих народів, летунство, медицина, метеорольогія (наука про погоду), мовознавство, некрольоги (життєписи померлих діячів), освіта, палеонтольогія (наука про давно вигинутих звірів), педагогія (наука про виховання), побут український та інших народів, подорожі наукові, природничі науки, радіо, руханка, сільське господарство, соціольогія (наука про суспільність), спорт, техніка у всіх її ділянках, фільми, фотографія й інше.

Отже, як бачимо, „Життя і Знання“ подає всебічний погляд на всі ділянки науки й знання, вияснює важні питання доступним способом і таким чином творить багате джерело для доповнення й поширення знання, для **самоосвіти,** для **викладів** і **голосного читання** в читальнях і кооперативах. Згадаємо ще, що він містить дуже багато прегарних образків, які оживлюють статті та роблять їх краще зрозумілими.

„Життя і Знання“ повинно находитися в кожній українській хаті, кожній читальні, кооперативі й освітньо-культурній установі!

Його повинні передплачувати всі, що займаються культурно-освітньою роботою в народі, передовсім наше учительство і духовенство, а далі, всі інші: **адвокати**, лікарі, інженери, промисловці, купці, кооператори, приватні й державні урядовці. Не потреба додавати, що усі Філії і Читальні „Просвіти“ повинні передплачувати його **обовязково.**

Умови передплати.

Передплата на рік в краю і Чехословаччині виносить 18.00 зол., на 6 місяців 9.00 зол., на 3 місяці 5.00 зол., поодиноке число коштує 2.00 зол.

Комплети II., III. і IV. річників можна замовляти по ціні: 18.00 зол. за брошурований і 23.00 зол. за оправлений в півполотно зі золотими витисками на фронті і хребті. V. річник брошуров. 22.50 зол., оправл. 27.50 зол.

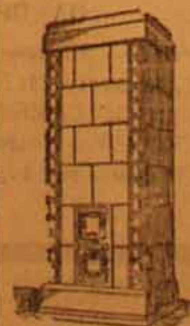
ПРОСИМО ПРИСИЛАТИ ПЕРЕДПЛАТУ. АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

Львів. Ринок 10, Товариство „Просвіта“.

ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК ГІПОТЕЧНИЙ
Акційна Спілка.
Львів, вул. Словацького ч. 14.
Телефон ч. 3-82 і 52-92. Конто П. К. О. ч. 149.000.
Адреса телеграфічна: Землебанк — Львів.
Жировий рахунок в Банку Польськім.
Акційний капітал зол. 5,000.000. Власна камениця.

ВИКОНУЄ всякі банкові чинности,
ПОЛАГОДЖУЄ перекази заграницю до всіх місцевостей світа,
КУПУЄ І ПРОДАЄ цінні папери, девізи, валюти по курсі дня — на найкорисніших умовинах.
ПРИЙМАЄ І ВИПЛАЧУЄ вкладки в золотих і долярах
ПЕРЕПРОВАДЖУЄ інкасо у всіх місцевостях краю і заграницею.

У всіх краях Европи й Америки власні кореспонденти.

ПЕЧІ І КУХНІ
КАФЛЕВІ НОВІ СТАВИТЬ, СТАРІ НАПРАВЛЯЄ, У ЛЬВОВІ І НА ПРОВІНЦІЇ ШВИДКО І ДЕШЕВО
Михайло Галібей
ЛЬВІВ, Петра Скарги 5. Тел. 61-65.
Філія
СТАНИСЛАВІВ, Липова ч. 1.
Зокрема печі, котрі зуживають опалу 25 прц. менше, а видайність тепла 10 проц. більша. — Полекшi у сплатах.

Кождий українець читає і передплачує „ДІЛО“!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“ З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок 10.